ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4978 ՅՈՒՆԻՍ 21/4 ՅՈՒԼԻՍ 1902 ՈՒՐԲԱԹ 28 ՌԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1320 ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4978

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آره‌ولك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրն.
» » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի։

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ. 20

ԾՆՈՂՈՒՐԱՑ ԶԱՒԱԿՆԵՐ

Ամէն անգամ որ երեւան կ'ելլէ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի պատսպարեալներու խնդումը, երեւան կ'ելլէ նաեւ այն յայտաբարութիւնը թէ զանազան կեղծուպատիր միջոցներով անարժան պատսպարեալներ սպրդած են հոն եւ կը սպրդին։ Եւ որովհետեւ քիչ անգամ չէ որ ի յայտ կուգայ խնդման այս յայտնութիւնը, ինչպէս այս անգամ նորէն երեւան ելաւ Հոգաբարձութեան մէկ կարեւոր շրջաբերականովը, որով կը խնդրէր ազգ. պատկանեալ մարմիններէն այլ եւս նոր պատսպարեալներ չղրկել, անարժանաբար ընդունուած պատսպարեալներուն պարագան ալ քիչ անգամ չէ որ մէջտեղ կ'ելլէ։ Բայց այս զեղծումը կարելի չէ որ վերջանայ իսպառ, չատ չատ կրնայ չափաւորուիլ, զի, մեր խոնարհ կարծիքովը, այնքան պիտի տեւէ որքան երկիրը իր առանցքին վրայ կը դառնայ։ Հետեւաբար այդ խնդրոյն վրայ չէ որ պիտի խօսինք, զի չատ անգամներ եւ խիստ չատերու կողմէ խօսուած է անոր վրայ, այլ բոլորովին ուրիշ պարագայ մը մէջտեղ հանել եւ հասարակային ուշադրութեան ու դատաստանին առջեւ դնել կ'ուզենք, հրաւիրելով միանգամայն անոր վրայ հարկ եղած մարմիններուն, մանաւանդ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան քննախոյզ ուշադրութիւնը։

Բայց նախ եւ առաջ կը փութանք ըսել թէ այս յայտնութեան նախաձեռնութիւնը մերը չի պատկանիր, զի ի վիճակի չէինք այն թաղուն իրողութեան գաղտնիքը հասկնալու, այլ Մանզումէի Էֆքեարի, որ սրտայոյզ ու միանգամայն զայրագին խմբագրականով մը հաչակեց այդ տխուր ու քստմնեցուցիչ իրականութիւնը Համբարձման տօնին յաջորդ օրը, յայտաբարելով ի մեծ զարմացումն բոլոր ընթերցողներուն թէ Հիւանդանոցի ծերանոցի բաժնին մէջ իբր անկեալ պատսպարուած են այնպիսի ծերունի այրեր ու կիներ, որոնք բարեկեցիկ զաւակներ, հարսներ ու փեսաներ ունին։ Ասկէ աւելի գայթակղական, ասկէ աւելի զայրացուցիչ պարագայ չէր կրնար ըլլալ, զի այնպիսի ցաւալի հանգամանք մը ունի որ կրկին տեսակէտով վիշտ ու զայրոյթ կը պատճառէ։ Առաջինը սա կը նշանակէ թէ հազար նեղութիւններով, ճիգերով եւ ջանքերով հազիւ հազ հոգալ կարելի եղած Հիւանդանոցին մէջ անարժանաբար պատսպարեալ ընդունիլ տալու զեղծման սահմանը մինչեւ ո՛ւր կը հասնի. երկրորդ, անով կ'իմացուի թէ մեր մէջ կան անանկներ որ որդիական սրբազան պարտականութեան դէմ մեղանչում ու թերացումը մինչեւ անխղճութեան տարած են, այնպէս որ չեն ամչցած իրենց ծերունի հայրերը կամ մայրերը իբր անպէտ անկեալներ տանիլ նետել Հիւանդանոցը։ Եւ ծնողուրաց այս զաւակները, զորս լաւ է անուանել մարդկային հրէշներ, բարեկեցիկ վիճակ, կին ու զաւակներ ունին, ինչպէս կը գրէր Մանզումէի Էֆքեար, եւ պատճառ մը չունինք չհաւատալու թէ հաստատապէս ստուգելէ ետքն էր որ կ'ըսէր այնքան արդարացի զայրոյթով եւ յուզիչ չեշտերով, զի անկէ ետքը ո՛ եւ է հերքում չհետեւեցաւ։ Իսկ թէ քննութիւն մը կատարուեցա՞ւ ու այնպիսի պատսպարեալները իրենց զաւակներուն վերադարձնելու հոգ ու խնամք տարուեցա՞ւ թէ ոչ, աս ալ ոչ ոք գիտէ։

Սակայն կայ բան մը զոր պէտք է ամէն ոք գիտնայ, այն է թէ որո՞նք են այն հրէշ զաւակները որ բարեկեցիկ վիճակ ունենալով հանդերձ անամօթ յանդգնութիւն ու անխիղճ անգթութիւն ունեցած են իրենց ծերունի հայրերն ու մայրերը տուներնէն վանելու եւ հասարակութեան բեռ ընելու իբր անտէր ու կարօտ անկեալներ։ Թող որ այդ սոսկալի ծնողուրաց սրաբածները ընկերային դիրք, պատուաւոր համբաւ, բարեպաշտի անուն եւ առաքինութեան դիմակ ալ ունին։ Թուցէ անոնց մէջ կան անանկներ որ թաղական, հոգաբարձու, ժողովական, ուսուցիչ, հրապարակագիր, բանաստեղծ, խմբագիր եւն. ալ եղած են կամ են։ Թուցէ կան անոնց մէջ բարոյախօսներ, քարոզիչներ, առաքինութեան յորդորները բերաններնէն վար չձգողներ, բարերարի ու բարեգործի հռչակ հանածներ եւ չգիտեմ դեռ ինչեր, զի ինչպէս բոլորովին անակնկալ մըն էր Մանզումէի Էֆքեարի բրած յայտնութիւնը, կրնայ ըլլալ որ դեռ այնպիսի գաղտնիքներ երեւան գան, զոր խելքէ մտքէ անցընել ու երեւակայելն անգամ անկարելի է։

Ուստի անհրաժեշտ է որ անաչառ ու խղճամիտ քննութիւն մը կատարուի Հիւանդանոցէն ներս, մանաւանդ իբր անտէր ու կարօտ ընդունուած ծեր անկեալներու բաժնին մէջ, եթէ արդէն չէ կատարուած, որպէս զի այն պահուն իբր ալ եւս բնաւ տեղ մնացած չէ Հիւանդանոցին մէջ, ինչպէս կ'իմացուի Հոգաբարձութեան վերջին յայտարարութենէն, եւ երեւան հանուին այդպիսի պատսպարեալները, զորս պէտք է իրենց զաւակներուն վերադարձնել կարելի եղած ամէն օրինական միջոցներով, յորդորներով, խրատներով, ամչցնելով, սաստով, անուններնին հրատարակելու սպառնալիքով եւն.։ Իսկ եթէ անամօթութիւնը եւ քարսրտութիւնը այնչափ առաջ տանին որ չընդունին, այն ատեն չենք ըսեր թէ խեղճ պատսպարեալները դուրս նետելու է, քանի որ այդ յանցանքը այդ դժբաղդ հայրերուն կամ մայրերուն չէ, այլ հասարակաց խիղճը ու արդարութիւնը կը պահանջէ որ այնպիսիներուն զաւակները յականէ յանուանէ հրատարակուին իբր առարկայ նշաւակի եւ խայտառակութեան, որպէս զի դատուին, կշտուին, դուրս նետուին պարկեշտ մարդոց ընկերութենէն, ցնցի իրենց կեղծ պատուաւորութեան համբաւը ու քայքայուի իրենց ընկերային դիրքը, այսինքն ընկերային բանադրանքի տակ մնան, այնպէս որ ալ եւս ոչ ոք յարաբերութիւն ընէ հետերնին։ Թերեւս ասով միայն զգաստանան եւ ուրիշներ ալ անոնց օրինակին չհետեւին։

ԵՐՈՒՍԱՂ.

ՄՇՈՅ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ
ԻՐ ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գ

Շատ հինէն ծանօթութիւններ կը պակսին Ս. Կարապետի վանքի վարժարաններուն եւ անոնց աւանդած վարժութեան արդիւնքներուն վրայ, նախ որ 1828էն ի վեր վանքը եղած ձեռագիրներ կամ յիշատակարաններ չկան, երկրորդ վարժարանը մասնաւոր արձանագրութիւն մը չէ ունեցած։ Հինը չեմ գիտեր, բայց սա գիտենք որ ԺԹ. դարու սկիզբէն քիչ յետոյ՝ Մինաս կաթողիկոսի հիմնած սենեկաց չուրքին արեւելահայեաց դին գտնուած վարժոցին չէնքը փոքրիկ բան մը եղած է. հոն հազիւ մուտք ունեցեր են մաս մը տիրացուներ, այն ալ չատ անկանոն եղանակով, գրեթէ առանց կարգ ու կանոնի։ Քիչ չատ կանոնաւորութիւն սկսած է տեղի ունենալ Տ. Զաքարիա եպիսկոպոսի հիմնած գեղեցիկ վարժարանին մէջ, թէպէտ ան ալ ոչ-գոհացուցիչ (1855ին)։ Այս վարժարանի չինութենէն առաջ՝ սովորաբար տիրացուները չա՛տ չափահաս կ'ընդունուէին վանքը, ուր կը կատարէին զանազան ծառայութիւններ եւ սպասաւորութիւններ վանքին ու վարդապետաց։ Կը գիշերէին մաս մը մէկտեղ, մաս մըն ալ հոս ու հոն, ծանօթ կամ ազգական վարդապետներու ու միաբաններու սենեակներ։ Անոնք չունէին երբեք որոշ չրջան մը գիր ու կարդմունքի համար, բան մը որ՝ չատ հեղ կը տեւէր մինչեւ վերջերս եւ կրնանք ըսել հիմա ալ։ Համազգեստ արդէն չկար։ Նորերը կը կրէին իրենց գեղջուկ տիրացուի հալաւը, հնցածները՝ այն տարազը՝ ինչ որ կը կրէին վանքին սպասաւորները։ Առանձին անկողին, խչտեակ չկար, երկու կամ երբեմն երեք տղայ կը միային անկողնոյ մը ներքեւ, որ ընդհանրապէս կը բաղկանար թաղիքէ մը, կապերտէ, կամ հնցած անգործածելի վերմակէ մը։ Թերեւս եղեր են բացառութիւններ։ Կը կերակրուէին հասարակ կերակրով ու հասարակաց սեղանէն։ Առաւօտ՝ օրուան մէկ մասը միայն կ'անցունէին գիր կարդմունքի հետ. այնուհետեւ կ'երթային վանքի առտնին աշխատութեանց։ Իրենց վառելիք փայտը, երբեմն ուրիշներուն ալ՝ չալակով կը բերէին երբեմն պէրպուրութիւն (աշխարհներու կամ փոխադրել), գառնարածութիւն ալ կրնային ընել։ Բայց անխուսափելի էր ամէնուն՝ վանական երկար ժամասացութեան ներկայ գտնուիլ։ Առօթարանէն առաջ՝ զանգակը կը զրընգար՝ տղաք ընդոստ պիտի ելլային, ու քնթմթալով լուացուելով՝ ժամ վազէին, ուր պիտի մնային մինչեւ վերջին հայր մերը։ Մանր հիւանդութենէ զատ՝ բացակայութիւն աններելի էր։

Կը պատմեն թէ՝ Սաղմոսի զանգակը չհնչուած՝ Տ. Պետրոս եպիսկոպոս Կուրտյեան ճիպոտը ձեռքը միաբաններու կամ խաչակի թաղը կ'իջնէր, վա՜յ անոր, որ կը յուլանար ժամ իջնալու։ Ամէն ոք պարտական էր՝ մէկ մէկ Սաղմոս ձեռքը վազել կանթեղներու առջեւ, քաղելու Դաւթին Սաղմոսները։ Տիրացուները՝ հարկաւ, անտես չէին առնուած։ Սակայն այս տիրացուները ինչ կը կարդային, կարծեմ ծանօթ է չատերուն։ Գիտենք որ այն ատենի ընթերցանութիւնը, եկեղեցական ուսմանց չրջանակէն դուրս չէր ելլեր, եւ կարդացողներու մեծ գիրը ժամին մէջն էր մնայ։ Բնականաբար տիրացուներն ալ ժամի վերաբերեալ բաները կը սորվէին։ Սովորեցնողներն ալ (աննշան բացառութեամբ) այնքան բան գիտէին։ Դասարան կամ դասակարգութիւն ըսուած բանը չկար։ Շատ քիչ հեղ 2–3 տղաք՝ իբր դասընկեր՝ իրարու հետ կը կարդային, ապա թէ ոչ՝ ամէն մէկն իրեն։ Վարժապետը՝ ծալապատիկ ու դուրսը նստած՝ իր բոլորտիքն ունենալով հոգեւոր փալախան, կաշուղ դաւազաններ ու ապտակող մատները՝ կը չողեցնէր զանոնք եւ մէկիկ մէկիկ կը լսէր դասերը։ Տղաք՝ ընդհանրապէս դեղի աւերակներն կամ տիրացուին մօտ՝ նախապէս սորված կ'ըլլային — խաչ օգնեա ինձ եւ քերականը, յետոյ հիգաբան, ոմանք Սաղմոսն ալ։ Կային որ ուսած էին նաեւ եկեղեցւոյ փոխերը, ժամագրքէն մաս մը բան։ Վանքին մէջ ալ կը չարունակէին նոյն ընթացքը, ուր որ հասած էին։ Սաղմոսէն վերջը ժամագիրք, Նարեկ, ապա չարականները, ամէնքն ալ դոց ու բերան պիտի սորվէին։ Նոր Կտակարան եւ Աւետարան կարդացողներ ալ կը գտնուէին, երբեմն իմաստին բացատրութեամբ։ Գիրը չատ ուշ կը սկսէր, գրեթէ չարականին հետ։ Տղաք իրենք կը ճարէին իրենց համար սագի փետուրներէ գրիչ, տիկին (կաղամար) եւ մելան՝ բուսեղէններէ։ Գրի դասին այսքան ուշ աւանդումը պատճառ կ'ըլլար, որ քիչերը գրել սորվէին, այն ալ անկանոն։ Որչափ մարդիկներ կը յիչեմ, տէրտէրներ իսկ, որոնցմէ տակաւին կան, որ կարդալ գիտեն, բայց գիր ամենեւին։ Այսպէս չէր սակայն աւելի հին ատեն, ձեռագիրներու դարերուն։ Գիր գրել ամէնէն էական պայմանն էր. գի՛ր, բայց ամենամաքուր գիր, ուղղագիր։ Գրի սորուեստը չատ նուրբ էր այն ատեն, չատ աքանչելի։ Մարդ կը հիանայ նախորդ ձեռագրողներու գեղագրութեան եւ մանաւանդ անգնահատելի աքնութեան ու համբերատարութեան վրայ։ Գրելուն հետ կը սորվէին նաեւ գիծ, նկար, ծաղկագիր, մելանի ու մագաղաթի պատրաստութիւն, կազմ եւ այլն։

Այս տիրացուներէն մաս մը չատ չուտով կը հեռանային վանքէն, նոյն իսկ հասարակ ընթերցանութիւն չսորված, որովհետեւ՝ ինչպէս ըսած եմ, նահապետական կարդմունքին որոշ չրջան չկար, եւ երբե՛ք կարգ կանոն։ Ընդհանրապէս այն տիրացուները կը յարատեւէին, որոնք կա՛մ ազդեցիկ պաչտպաններ կամ ազգական վարդապետներ ունէին եւայլն։ Շատեր ալ ութ–տաս տարով կը մնային ու սորվածնին՝ դարձեալ նահապետական ընթերցանութիւն մըն էր։ Այդքան երկար տարիներու անպէտ դեգերումը կ'արդարացնէին սովորական բանաձեւով մը թէ—կարդմունքը անեզր ծով մըն է, որչափ ալ կարդան, վերջը չգտնուիր։—Մինչդեռ՝ մեր հին ուսանողները չատ գո՛հ կ'ըլլային, երբոր ժամագիրք, չարական աւարտէին եւ ձեռքը ղալամ բռնել կարողանային։ Ո՛հ, ալ ըսելիք չէր մնար, տիրացուն ժողովրդեան աչքին առջեւ՝ հասարակ մահկանացուներէ վեր բան մըն էր, Աստուծոյ փառքը կը բերան, թուղթն ու գիրքը լեզու կը հանէր, ծով ու ցամաք, կամ երկինք, գետինը կը քննէր... իրենք ալ՝ գեղերու, գեղջուկներու մէջ տիրացուական հովեր կ'առնէին, եւ չատ հեղ՝ իմաստակութեամբ գաւառացիներու վէսութեամբ չատ մը գայթակղութեանց ալ տեղի կուտային։ Չմոռնանք սակայն բարեկրօն ու պարկեշտ տիրացուներն ալ, եւ ասոնք ընդհանրապէս անոնցմէ էին, որոնք քիչ սորված էին, եւ չափէն աւելի չէին չփացած վանական միջնորդներու մէջ։

Ասոնց կարգին կը վերաբերէին նաեւ կարգ մը տիրացու փոքրաւորներ եւ գեղջուկ կարդացողներ։ Ընթերցանութեան դրութիւնը նոյն էր՝ ասոնց համար ալ, սա տարբերութեամբ որ փոքրաւորներու ուսուցիչները իրենց վարդապետներն էին եւ գեղ մնացող տղոց ալ՝ որոնց մեծ մասը քահանաներու, տիրացուներու զաւակներ էին՝ իրենց ծնողքները։ Կարդմունքը չա՛տ սահմանափակուած էր. տէրտէրը կամ տիրացուն՝ դոյզն բացառութեամբ՝ միայն իրենց զաւակները կը կարդացնէին եւ կը վարժեցնէին, յաջորդ պատրաստելու համար. այս էր պատճառը որ քահանայութիւնը ժառանգական եղած է չատ տեղեր, ժողովուրդը ուզէր, չուզէր քահանային զաւակը տէրտէր պիտի ընէր. որովհետեւ ուրիշ կարդացող չկար։ Վարդապետներն ալ՝ ընդհանրապէս փոքրաւորներէն կը պատրաստէին իրենց յաջորդները։ Թէպէտ չատ բանգէտներ պակաս էին, թէպէտ կային անասակներ, բայց անուրանալի է որ նախկին այս եկեղեցականութիւնը իր մէջ ունէր եւ կը ցոլացնէր մեր վաղեմի հոգեւորականութեան չատ օրինակելի տիպարներ, Աստուծոյ ծառայութեան նուիրուած խղճամիտ պաչտօնեաներ, որոնք կը աքնէին ու կը հանդիսանային առաքինի, երկիւղած, խոնարհ, մինչ ջանալով հաւատարիմ մնալ Աստուծոյ պատուիրանքին, եկեղեցւոյ օրէնսդրութեանց, բարի օրինակ իրենց հետեւողներուն ու ժողովրդին, պզուշանալով գայթակղութիւն հանելէ։ Թէպէտ քիչոր էին այս տեսակները, բայց բարոյապէս չատ նշանակելի, աչքառու եւ արդիւնաւոր եղած էր իրենց բարեկրօն դերը։

* * *

Ս. Կարապետի մայրավանքին նախկին տիրացուներու կրթութեան եղանակը եւ ապագայ պաչտօնավարութեան ընթացքը նոյն կաղապարին վրայ էր ԺԹ.՞ դարու սկիզբները եւ գրեթէ 1800էն մինչեւ 1840 թուականը։ Թէ հայերէն դպրութեան ուսման՝ ի հնումն այս մայրավանքին մէջ՝ խնպաւ ամատներ չէն եղա՝՝ կը վկայէ ծանօթ առած մըն ալ—«Սաղմոսը Մշոյ, տաւիղը Սասոյ»—։ Ս. Կարապետի վարժապետական այս հարիւրամեակը՝ հասարակաւ հաւաքածոններու միջոցաւ կարելի է բաժնել հինգ չրջաններու՝ ըստ այսմ. Առաջին՝ 1800–1840. Երկրորդ՝ 1840–1860. Երրորդ՝ 1860–1869. Չորրորդ՝ 1869–1882. Հինգերորդ՝ 1882–1900։

ԳՆԴԱՄ

ԹՂԹԱԿՑԻ ՄԸ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տարօրինակէս զուարճալի պարագայի մը առթիւ, կը ստիպուիմ Արեւելքի ընթերցողներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել կէտի մը վրայ՝ որ բաւական խորհրդածութիւններու նիւթ կրնայ մատակարարել, լուրջ ու անկողմնակալութեամբ խորհող միտքերու համար։

Այս կարճ յառաջաբանէն ետքը, անցնինք ուրեմն բուն խնդրին, քանի մը կարճ տողերու մէջ բացատրելով իրողութիւնը, առանց մեր կողմէ երկար խորհրդածութիւններ ընելու, որովհետեւ պարագան այնքան եղական է որ, իւրաքանչիւր ընթերցող անմիջապէս ու առանց դժուարութեան արդէն կրնայ ինքնին պէտք եղած համոզումը գոյացնել՝ ներկայացուած խնդրին նկատմամբ։

Իրիկուան փոքրադիր օրաթերթի մը Կարինի համբաւաւոր թղթակիցը, իր մէկ թղթակցութեամբը, — որ հրատարակուած էր ակնարկուած թերթին 365րդ համարին մէջ, — այսպէս կը գրէ. «Զարհուրելի իրիկուն, Սանասարեանի Տեսչութիւնը երբ ջերմուկները գացած էր, ստացուեցաւ Խնամակալութեան մէկ հեռագիրը՝ որ կը յանձնարարէր իրենց վարժարանին պաչտօնէաներէն մէկը փութով Խարբերդ ղրկել։ Այդ պաչտօնեան՝ վարժարանին ուսուցիչներէն Գույումճեանն է, որ օժանդակ նշանակուած է Միլտոնեան էֆ. ի, Խարբերդ, Սորսորի վանքին դիտանին նկատմամբ կատարուելիք քննութեանց համար։»

Ո՛րքան բառ, այնքան սխալ. հարկ կա՞յ ըսելու որ զարմանք չեն պատճառեր այդ համբաւաւոր թղթակցին այդ տեսակ այլանդակութիւնները. բաւական ժամանակէ ի վեր վարժուեցանք լսել այդպիսի արտառոցութիւններ, ու կոկորդալից խնդալ այդ տողերու հեղինակին վրայ։ Խնդիրը անձ մը ուրիշի մը հետ չփոթելուն վրայ չէ երբեք, — ինչ որ դուք ալ անշուշտ կ'ըմբռնէք, սիրելի ընթերցողներս, — թէեւ ասիկա ալ կարելի չէ ներել մարդու մը՝ որ վերջնապէս թղթակից անունը կրնայ կրել. բայց այդ գրութեան մէջ քով քովի գտնուող քանի մը բառեր կրնան բաւական յստակ գաղափար մը տալ թէ ի՛նչ աստիճանի վրայ կը գտնուի անձ մը՝ որ չխտակէ չխտակ լուր մըն ալ չի կրնար հաղորդել, եւ որ՝ ամէն մեղքիս վրայ՝ կը յանդգնի ինքզինքը Իրազեկ ալ կոչել։

Կը հասկնաք անշուշտ թէ ի՛նչ դիտումով կրնայ գրուած ըլլալ «Տեսչութիւնը ջերմուկները գացած էր» խօսքը, ասոր համար չեմ փորձեր բացատրութիւններ տալ. միայն սա չափն ըսեմ թէ այդ ակնարկուած օրը Սանասարեան վարժարանը կատարած էր պտոյտ մը — տարիներու ընթացքին մէջ աւանդական դարձած — դէպ ի քաղաքիս Ս. Լուսաւորչայ վանքը, — որ ա՛յնչափ հեռու է ջերմուկներէն, որչափ թղթակցին գրածը... իրականութենէն, — եւ թէ այդ պտոյտին կը մասնակցէր միայն տեսուչ Մատթէոսեան էֆէնտի։ Հոն էր որ ստացուեցաւ հեռագիրը՝ Ճիլէրճեան էֆ. ի մեկնումը հրամայող։ Եւ ահա այսչափ պարզ իրողութիւն մը կը խեղաթիւրուի, — կարելի՞ է հաւատալ թէ բարի նպատակով — Լուսաւորչայ վանքը ջերմուկներու կը փոխուի, վարժարանին պաչտօնեաներն ու աշակերտները՝ Տեսչութիւն, ու Գ. Ճիլէրճեան՝ Գույումճեանի...։

Քիչ մը վերը ըսի թէ մեզի զարմանք չի պատճառեր այդ թղթակցին այդ տեսակ այլանդակութիւնները. կուշտ մը խնդացած ըլլալնիս կը յիշենք դեռ այն սուտ լուրին վրայ՝ որ երբեմն քաղաքիս մէջ բաւական խռովութեան նիւթ եղաւ, ու մինչեւ իսկ իրիկուան օրաթերթին մէջ ալ երեւցաւ, թէ երկրաշարժ մը կործանած է եղեր Կարս քաղաքը։

Սա զուարճալիքն ալ պատմենք. Կարնոյ մէջ վերջերս պատահած ցնցումի մը ատեն, քաղաքիս Ֆրէրները՝ որոնց վարժարանին մէջ կը պաչտօնավարէր այդ թղթակիցը, իրարու մէջ կը խօսին թէ երկու տուն վնասուած է Կարնոյ Կարսայ դուռը եւլն. եւ ահա —հարկ է վերջապէս անունը տալ — Մամիկոն Վարժապետեան կոչուած անձը, ֆրանսերէնի... քաջահմուտ ըլլալուն պատճառաւ, երկրաշարժ բառին քով կը կցէ նաեւ «Կարսայ դուռ»էն միայն Կարս բառը, ու լուր մը կը չղէ քաղաքին մէջ. — Կարսի մէջ զօրաւոր երկրաշարժ, մանրամասնութիւնները կը պակսին։ Զուարճալի չէ՞ք գտներ։

Երբեք չպիտի վիճէինք այս տողերը գրել, եթէ ընթերցող հասարակութիւնը քիչ մը գաղափար ունենար այդ անձին կարողութեանը վրայ. բայց երբ կը մտածենք թէ այդ տեսակ տիրացուներ են որ, կ'ելլեն անըրակելի ու գծուծ հայհոյանքներով կը ժպռեն մինչեւ Սանասարեանի նման վարժարանի մը ու անոր պաչտօնէութեան դէմ աղտոտ հայհոյանքներ ժայթքելու, հասարակութեան միտքը պղտորելու նկրտելով, չենք կրնար ցաւ ու միանգամայն զզուանք չզգալ։

Լաւ կ'ըլլայ որ այդ Մամիկոն Վարժապետեան ըսուած անձը ասկէ ետքը իր չափը քիչ մը ճանչնայ ու ա՛լ չփորձէ իր կոչէն չատ վեր ելլել, որովհետեւ այդ անձին մէջ քիչ մը փլուցած թուրքերէնին չնորհիւ, Կարնոյ գաւառական թերթին Ենվար Շարգիէէն հատուկտոր թարգմանութիւններ կարենալ ընելէ զատ, ուրիշ բանի մը կարողութիւնը չենք տեսներ։ Հետեւաբար չենք ներեր ալ որ գնահատելու տեսակէտով իր խելքին սահմաններէն բոլորովին դուրս գտնուող անձերու եւ իրերու մասին գրէ քննադատութիւններ՝ որոնց մէջ աչքառու կերպով կը ցցուին իր միրկապարանոց տգիտութիւնն ու յանդգնութիւնը։

Կարին Վ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՍԽԱԼՆԵՐԸ

ԺԱ.

Բայց որքա՜ն դասագիրք, որքա՜ն, մանաւանդ մինչեւոյն աշակերտին անուժին տակ։ Ասիկա պատմութեան գիրքն է. սա՛ աշխարհագրութեան. սա միւսով թըւաբանութիւն կը սորվի տղան. ասով՝ հայերէն, ասով՝ հայ. քերականութիւն. ասով՝ կրօնագիտութիւն, ասով՝ ֆրանսերէն քերականութիւն կը սորվեցնէ. սա՛ թուրքերէն թարգմանութիւն, իսկ սա՝ յատկապէս թուրքերէն քերականութիւն. սա գիրքը միայն ժամանակագրութեան պատմութեան յատուկ է. սա միւսը կրօնագիտութեան. եւլն. եւլն։ Այնպէս որ աղուն կ'ըսեն «Աֆերիմ», ապա գիտնական պիտի ըլլաս դուն. սակայն անանկ գիրք մը չունիս որ խելացի ընէ քեզի։—Նոյն բանն է նաեւ ուսուցիչներուն համար. սա մարդը, մինչեւոյն նախակրթարանին մէջ՝ պատմ. եւ աշխարհագր. կը սորվեցնէ, ուրիշ բան չի գիտեր. սա միւսն անդ թուրքերէն, [illegible]։ Սա մարդը հայերէն կ'աւանդէ. բոլորովին հայերէն, եւայլն։ Եւ կրնանք, [illegible] մէջ խօսակցող այս անձերուն պատկանելի [illegible]

ՆՈՐ ՎԷՊ (37)

ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐՏԸ

ԺԱ

—Ո՜հ, ո՜հ, անշուշտ հին հաչիւներ ըլլալու են ատոնք։ Կը յուսամ թէ բարեկամաբար կարգադրեցիք։

—Պէտք է ըսեմ թէ ինծի նպաստաւոր եղաւ այդ կարգադրութիւնը։

—Խեղճ Թիպիւրսը հարուստ չէ, հետեւաբար ամէնէն դէչ պայմանները քեզի վերապահելու էիր։

—Շատ դիւրաւ կը վճռէք, մօրեղբա՛յր, եթէ իմ տեղս ըլլայիք...

—Վեհանձն պիտի գտնուէիր անոր նըկատմամբ, որովհետեւ պատուական երիտասարդ մըն է, զոր չատ կը սիրեմ, լաւ մը ճանչնալէս յետոյ զինքը... Տեսնենք, ի՞նչ էր ձեր միջեւ եղած խնդիրը։

—Մենամա՛րտ, պատասխանեց Ֆիլպէր հանդարտօրէն։

—Մենամա՛րտ մը, բացագանչեց մարքիզը տեղէն վեր ցատկելով։

Լօրանս որ մինչեւ այն ատեն զգուշացած էր Ֆիլպէրին նայելէ, յանդիմանական նայուածք մը ուղղեց անոր։ Մարքիզուհին կարծած էր թէ դիւկոմը լռութիւն պիտի պահէր առատօրեն տեղի ունեցած մենամարտի մասին, բայց Ֆիլպէր քիչ մը մարքիզուհին չարչրկելու, քիչ մըն ալ իր վնասակարժութիւնը տարփողելու համար, պէտք չէր տեսած լռելու։ Դիւկոմը յարեց.

—Կը ցաւիմ ըսելու որ գնդակ մը զետեղեցի Դատարկապորտին կուրծքին մէջ։

—Բայց ի՞նչ առթիւ եղաւ այդ մենամարտը, հարցուց մարքիզը կատղած ու ապչահար։

Լօրանս խօսելու պիտի սկսէր, երբ Ֆիլպէր միջամտելով ըսաւ.

—Այն նպատակին պատճառաւ, որուն նշան առնելով չյաջողեցաւ զարնել։ Այդ առթիւ քանի մը խօսք ուղղեցի իրեն, որոնք վիրաւորեցին զինքը։ Այս ատոր համար ժամադրութիւն տուինք իրարու, մենամարտելու համար։

—Երկուքդ ալ անմիտներ էք, գոչեց մարքիզը կաս կարմիր եղած։ Լսա՛ծ բան է որ նպատակի մը համար մենամարտ տեղի ունենայ։ Ինչո՞ւ համար կը ծաղրէիր Թիպիւրսը. ձախող գործ մը կրնայ ընել ամէն մարդ։ Եւ զարմանալի բան որ Թիպիւրս ինքզինքը նախատուած զգացեր է այդքան աննշան բանէ մը։ Ահ, երիտասարդութիւն, անմիտ եւ փըցուն երիտասարդութիւն, ե՞րբ, արդեօք, քիչ մը ողջմտութիւն պիտի ունենաս։

—Երբ ձեր տարիքը ունենայ, սիրելի մօրեղբայր։ Դուք ալ քիչ մնաց չպիտի սպաննէի՞ք այդ Դատարկապորտը, երբ, օրին մէկը, ձեր դղեակին մէջ բռնեցիք զայն, դեռնէն երէ մը առած պահուն։

—Ասիկա բոլորովին տարբեր է, ըսաւ մարքիզը, քիչ մը չփոթած։ Իսկ տեսակ մը գող կը բռնէի զայն, մինչ դո՛ւք աղէկ գիտէիք թէ պարկեշտ ու արիասիրտ անձ մըն էր ան, արժանի մեր յարգանքին ու բարեկամութեան։

—Իմ թեթեւ ծաղրանքիս իբր պատասխան՝ նախատեց զիս. մենամարտը անխուսափելի եղաւ։

—Բերդի հետ միասին կ'այցելէնք Թիպիւրսի եւ դուն սրտանց ցաւ կը յայտնես անոր, մենամարտը գրգռած ըլլալուդ համար։

—Սարսափելի ձեր յանձնարարած եմ, վաղը առտու պիտի մեկնիմ անպատճառ։

—Յետաձգէ ճամբորդութիւնդ եւ հիմա միասին այցելենք վիրաւորին։

—Անկարելի է, մօրեղբայր, ամբողջ օրս զբաղուած է։

—Կրողին գնա՛, ես ու Լօրանս կ'երթանք դարմանելու Թիպիւրսը։

—Անտարակոյս, յարեց մարքիզուհին։ Կը սիրեմ այն անձերը որոնք սրտի տէր են, ի՛նչ դասակարգի ալ պատկանելու ըլլան անոնք։

—Աղէկ ըսիք, Լօրանս, այսօր իսկ վիրաւորին մօտ կ'երթանք։ Եթէ լաւ չէ իր գտնուած տեղը, կարելի եղած զգուշութիւններով դղեակ կը փոխադրենք զայն։

—Հիացումէ զատ ուրիշ զգացում չեմ կրնար տածել այն հոգածութեան նկատմամբ զոր ցոյց կուտաք չնաշխարհներուն համար։ Ձեր արժանիքը ունեցողի մը կը վայելէ խոնարհամտութիւնը։ Չեմ զարմանար, երբ տեսնեմ որ ձեր սրահներուն մէջ իրարու քով բազմին անտոհմիկն ու ազնուականը։ Դարուս յառաջդիմութեան պահանջն է ասիկա։

—Հէ, ի՞նչ ըսիք, յարեց մարքիզը, որ լաւ չէր ըմբռնած Ֆիլպէրի խօսքերուն թաքուն հեգնական իմաստը։ Այդ Թիպիւրսը քու բարեկամդ չէ՞ եղած միթէ, ի՞նչ պատճառ կայ, որ իմ բարեկամս ալ չըլլայ։

—Ո՜հ, ես պատճառ մ՚ը ունէի...

—Ըսել է, անոր նկատմամբ ձեր ունեցած բարեկամութիւնը լոկ առ երեւս էր, որուն տակ նենգամիտ հաչիւներ կային ծածկուած, ըսաւ Լօրանս ցուրտ չեշտով մը։

—Ամէն ինչ հաչիւ չէ՞ միթէ այս դըրական դարուն մէջ, բոլոր զգացումները աւելի կամ նուազ, չահերէ կախում ունին։ Ասիկա տխուր իրողութիւն մըն է, բայց այսպէս է։

—Անհեթեթ խօսքեր կ'ընես քեռորդիս։

—Կը կարծէ՞ք թէ բաժնելու անհնարին ըլլայ, մօրեղբայր։

—Անշուշտ մարքիզը կը հաւատայ թէ, մէկէ աւելի բարոյական անձեր, որք ի գործ դնեն ձեր չնչին սկզբունքները, անգամ մը ձախողումներու պիտի հանդիպին. այս մասին կատարելապէս համամիտ եմ։

Ֆիլպէր խածաւ իր չրթունքը, բայց ինքզինքը չմատնելու համար քաղցր ժպտեցաւ մը ըսաւ.

—Ահ, մարքիզուհի, եթէ ինծի ընդդիմախօսէք, պարտաւոր կը յայտարարեմ ինքզինքս, այնքան սրամտութիւն, պարզութիւն եւ ճարտարութիւն ունիք։

Լօրանս չպատասխանեց։ Խօսք հեգնութիւններ այդ պայքարը խորշանք կ'ազդէր իրեն։

Մարքիզը հինգ քանդակը եւ պատուիրեց որ երկու ձի պատրաստեն իրեն եւ կնոջը համար։ Դիւկոմը իր սենեակը գնաց, ուր նստարանին վրայ նստելով մրափեց։

(Շարունակելի)

տող տղուն ընել նմանօրինակ հարցում մը․ Չկա՛յ անանկ մէկն ալ որ մարդ ընէ զինք։ Ունի՞ աշակերտը այնպիսի գիրք մը եւ այնպիսի ուսուցիչ մը։ Նախակրթարանը գործարան մըն է ուր, անտեսագիտօրէն՝ աշխատութիւնը բաժնուած է գիրքերու եւ ուսուցիչներու մէջ, եւ, ինչպէս հաստ մը ճերմակ հրապարակ չըլլար մինչեւ որ բազմաթիւ գործաւորներու վրայ ու զանազան գործաւորներու քով կրէ ծրագրողին, ղունաւորողին, խմորողին, լուացողին եւայլնին հարուածները, որոնք ամէնքն ալ գիրքը կազմելու պիտի ծառայեն, տղան ալ 7—8 եւ երբեմն աւելի տեսակ դասատուութիւններէ եւ ուսուցիչներէ անցնելէ ետքը դպրոցէն կ՚ելլէ։

Բնական չէ՞ աշխատութեան այս բաժանումը․ եւ խելացի բան մը չէ՞։ Բայց նոյն՝ նաւամբ, կամ ուրիշ ձեւ է նիւթ, անգամ մը որ ելլէ գործարանէն՝ ալ կարօտ չէ յաւելուածական անդուլ խնամաբերութեան մը, վասն զի անփոփոխելի իր մէջն է։ Տղան, գիտակից է ով՝ իր գիտակցութեամբը պիտի զարգանայ․ իր գիտակցութիւնն է որ պիտի զարգանայ մանաւանդ։ Դպրոցը ուրիշ բան չէ, այլ անոր զարգանալութիւնը վարող եւ սպասող միջոց մը։ Տղուն բարոյական յամրընթաց աճումն է որ պիտի վարուի, ուղղուի։ Տղան դպրոցին ուղղութեամբը կը հպատակի, եւ դպրոցը տղուն յամրընթացութեանը։ Եթէ տղան իր աճելութեան օրէնքները չունենար եւ անշունչ իր մը ըլլար երկաթի կտորի մը, կաշիի կտորի մը, լաթի կտորի մը պէս, որոնք մեքենական ազդեցութեան մը կը կարօտին ձեւ մը եւ պաշտօն մը ունենալու համար, մէկ օրէն զանազան գործաւորներէ կ՚անցընէինք զայն եւ անհաս անց եղած, ձեւաւոր եղած, եղած դուրս կ՚ելլէր։ Բայց ինչո՞ւ կտաւ մը չանցնիր զանազան պատկերակալներէ ու պատկերահաններէ, մինչեւ որ նկար մը ըլլայ․ կամ մարմարի հատոր մը տարբեր արձանագործներէ ու քանդակագործներէ, մինչեւ որ անդրի մը փոխուի։ Որովհետեւ մեքենական չեն այս արուեստները, եւ միակ հոգիի մը անընդհատ ուշադիր մտածումը պէտք է այդ երկերը արտադրելու համար։ Տարօրինակ բան․ բացատրութիւններ գրելէ չկան․ հազիւ Ռուսաստի իր հոյակապ դաշտանկարներէն բուն մարդիկը ուրիշին չըներ կուտար․ հազիւ Այվազովսքի իր նկարած ծովերուն վրայ մտածող Բաչքէին յանձնեց ուրիշ նկարչի մը։ Միեւնոյն դրական երկին աշխատակցողներու թիւը երկուքը չանցնիր, եւ մեծ տարմներ չեն այդ երկուքը, այլ հարազատ եղբայրներ, ինչպէս Ռօնիները, Կոնքուռները,— կամ նկարողի եղբայրներ, ինչպէս Էրքման–Շադրիան։ Եւ յետոյ՝ աշխատակցութիւնը բացառիկ բան է միշտ։ Ի՞նչ անտանելի բան կ՚ըլլար նկար մը՝ եթէ անոր բոլոր դալարիքը Միյասէ մը չինէր, բոլոր կոճղերը՝ Ռուսօ մը, բոլոր գեղջուկները՝ Վան Օսթատ մը, բոլոր երկինքը՝ Այվազովսքի մը, բոլոր գոյները՝ Պինտու մը ընտրէր, բոլոր գծագրութիւնը ընէր Ժ. Բ. Լօրան մը, բոլոր խոժակութիւնը Տչալան դնէր... Կամ միեւնոյն տաղին լեզուն Լամարթին ուղէր ընտրել․ բոլոր համեղները Տիւմա հայր դնէր, բոլոր կիրքերը Միւսէ ստանձնէր, բայց բոլոր նկարագիրները Շէյքսպիր մը կերտէր, բոլոր թատերականութիւնները՝ Հիւկօ մը, բոլոր երգիծանքը Մոլիէռ մը դնէր, բոլոր իրականութիւնը․ Իպսէն մը... եւ այլն։ Այդ երկերը, որոնց ո՛չ ոք բնականօրէն տուած պիտի ըլլար գլխաւոր գաղափարը, գլխաւոր վիճակը, ոգին, միութիւնը, այդ երկերը հրէշային արտադրութիւններ պիտի ըլլային՝ միմիայն ներդաշնակ ու համեմատ ամբողջութիւններ չըլլալուն համար։ Տ. Չ.

Արտաքին Լուրեր

ԷՏՈՒԱՐՏ Է. ՀԻՒԱՆԴ

Անգլիոյ թագաւորին վիճակը.—Լոնտոնի երեւոյթը.—Կրօնական արարողութիւններ.—Հիւանդին սենեակին մէջ.—Երկաթուղիի ընկերութիւններ.—Պոէրական ուղերձ մը.—Էտուարտ Է.ի հիւանդութիւնը՝ սկիզբէն մինչեւ այսօր։

Լոնտոն, 30 յունիս.—Թագաւորին վիճակը այնքան բարւոքեցաւ որ ալ նոր գիտական տեղեկագիր չի հրատարակուիր։ Միայն երկու տեղեկագիրներ կը հրատարակուին կէս օրէն երկու ժամ առաջ եւ իրիկուան ժամ 7ին։ Շաբաթ օրը Էտուարտ թագաւորը իր անկողնէն փոխադրուեցաւ մասնաւորապէս պատրաստուած բազմոցի մը վրայ։ Փոխադրութիւնը կատարուեցաւ Սըր Ֆրետէրիք Թրիվզի անձնական հսկողութեամբ։ Վեց հիւանդապահներ սաւանը վերցուցին եւ հիւանդը մեղմիւ տարին բազմոցին վրայ։ Բժիշկը նախապէս որոշուած նշաններու միջոցաւ կը վարէր փոխադրութիւնը։ Անհրաժեշտ էր որ մարմնոյն ճնշումը ամէն կողմ հաւասար ըլլար եւ վիրաբուժական գործողութեան տեղին բնաւ չդպչէին։ Էտուարտ Է. ըսաւ թէ փոխադրութիւնը բնաւ չէր զգացած եւ թէ լաւ կը զգար ինքզինքը։ Բազմոցը շատ լայն է եւ անիւներու վրայ հաստատուած, որով կարելի է ամէն կողմ դարձնել։ Քիչ վերջը թագուհին ու իշխանուհիները հիւանդին սենեակը ընդունուեցան եւ քանի մը ժամ մնացին։ Էտուարտ Է. շատ գոհ էր այդ նոր դիրքէն։ Հիւանդը յետոյ միեւնոյն զգուշութիւններով իր անկողինը տարուեցաւ, կիրակի օրն ալ կրկնուեցաւ այդ գործողութիւնը։

—Հիւանդին սենեակին մէջ միշտ զով օդ կայ ելեկտրականութեան միջոցաւ։ Էտուարտ Է. ո՛չ թղթակցութիւն կ՚ընդունի եւ ոչ ալ ներքին գործերով կը զբաղի։ Երբեմն իր զաւակները կը տեսնէ, բայց տեսակցութիւնը շատ կարճ կ՚ըլլայ։ Էտուարտ Է. ախորժելի համբերութիւն ու քաջութիւն ցոյց կու տայ։ Վիրաբուժական գործողութեամբ բացուած վէրքը, որ շատ խորունկ է, օրը երկու անգամ կը դարմանուի։

Լոնտոն, 29 յունիս.—Թէեւ այսօր, կիրակի, օդը շատ գեղեցիկ է, սակայն բնաւ ոգեւորութիւն չկայ. փողոցները գրեթէ ամայի են։ Կալլէսի իշխանին տղաքը, իրիկուան, կառքով պտոյտ մը կատարեցին, երբ լանտոնը Բիքատիլլիէն անցաւ, հետաքրքիրներու սովորական բազմութիւնը չկար։ Հայտ–Բարքի մէջ կիրակի օրուան յատուկ բազմութիւնը կ՚ունենայ, ըստ կրօնական եւ ուրիշ ատենաբաններու, երբեմն բարձրաձայն դիտողութիւններ ընելով։ Իրիկուան կողմ Լոնտոնի բոլոր զբօսատեղիներուն մէջ զինուորական նուագածուներու խումբեր կրօնական երգեր նուագեցին, ինչպէս սովորաբար անգլի կ՚ունենայ ամառները։ Այդ միջոցին ժողովրդեան թիւը հետզհետէ ստուարացաւ։

—Ալեքսանտրա թագուհին, Վիքթորիա իշխանուհին, Կալլէսի իշխանին ու իշխանուհին եւ արքայական գերդաստանին միւս անդամներուն հետ, ներկայ գտնուեցաւ Մարլպորօի պալատան մատրան մէջ կատարուած առաւօտեան ժամերգութեան։ Յետոյ բոլոր ներկաները Անգլիոյ ազգային երգը երգեցին։ Թագուհին երբ դուրս ելաւ Պըքինկէմի պալատը երթալու, ժողովրդեան խումն բազմութիւն մը յարգանօք ողջունեց զայն։ Էտուարտ Է.ի հիւանդութենէն ի վեր առաջին անգամ դուրս կ՚ելլէր։ Կէս օրէն Սէնթ–Ճէյմսի պալատան արքայական մատրան մէջ ալ աղօթք կատարուեցաւ։ Բազմաթիւ ազնուականներ ու ազնուականուհիներ ներկայ էին։

—Էտուարտ Է. տակաւին կէս մը ընկողմանած է եւ առանց անախորժութեան կրնայ իր առողջական վիճակին համաձայն սնունդ առնել. միշտ ուրախ է, թէեւ անշարժ ու անփորձ մնալէն շատ կը ձանձրանայ։ Թագուհին երբեմն լրագիրներուն ամփոփումը կը կարդայ թագաւորին որ շատ կը յուզուի իր մասին յայտնուած տեղեկութեան համակրութիւններէն։ Թագուհին զուարթ է եւ աւելի կ՚ուրախանայ, որքան նպաստաւոր ըլլան բժշկական տեղեկագիրները։ Էտուարտ Է. կրնայ ծխել. միշտ յուսալից է եւ համբերող։ Սըր Ֆրետէրիք Թրիվզ հիւանդին սենեակին կիցը գտնուող սենեակ մը կը բնակի։ Ցերեկներէն շատ գիշերներն ալ յաճախ հիւանդին քով կ՚երթայ։ Բժիշկը որ ամէն առտու կէս գիշերէն հինգ ժամ ետքը կ՚արթննայ, երեկ առտու մէկ ժամու չափ պտոյտ մը կատարեց՝ թագաւորին հիւանդութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով։ Սըր Ֆրանսիս Լէքինկ ալ թէեւ Պըքինկէմի պալատը կը մնար, սակայն հիմայ մեկնած է։

—Անգլիոյ երկաթուղիի ընկերութիւններն ալ մեծապէս վնասուեցան թագադրութեան հանդէսներուն յետաձգուելէն։ Այդ հանդէսներուն օրերը Լոնտոնի բնակիչներէն քանի մը հարիւր հազար հոգի, բազմութենէ խոյս տալու համար, մայրաքաղաքէն պիտի մեկնէին գիւղերը, Ֆրանսա եւ ուրիշ տեղեր երթալով։ Երկաթուղիի ընկերութիւնները այդ առթիւ մասնաւոր կառախումբեր յատկացուցած էին։ Հիմա այդ կարգադրութիւնները ետ առնուած են, որով երկաթուղիի ընկերութիւնները մէկ միլիոն անգլիական ոսկիի չափ վնաս մը ունին։

—Ռոյթէր կ՚իմանայ թէ Պալմորալի (Թրանսվալ) մէջ գումարուած բազմաթիւ Պոէրներ, որոնք իրենց կիներուն ու տղոց հետ հաւաքուած էին, Էտուարտ թագաւորին թագադրութիւնը տօնելու, համակրական հեռագիր մը ուղղեր են Ն. Վեհափառութեան, մաղթելով բժշկութիւն եւ երկար ու բարեբաստիկ կեանք թէ՛ թագաւորին եւ թէ թագուհւոյն։

—Ռէյնոլտս Նիւզբէյփըր սա տեղեկութիւնները կու տայ Էտուարտ թագաւորին հիւանդութեան վրայ.— Էտուարտ Է. խաչափողի հիւանդութենէ կը տառապի, որ յունիս ամիսէն ի վեր վիրաբուժական երեք գործողութիւններ անհրաժեշտ ընծայած է։ Ամէն օր կոկորդի լոգանք կը կատարուէր։ Հիւանդը բնաւ չէր ծխեր։ Յունիս 3ին Էտուարտ Է. փորին մէջ անտանելի ցաւեր զգաց․ մորֆին առաւ եւ կեցաւ Էսքօթ եւ Օլտըրշոթ երթալէ։ Միայն կառքով պտոյտ կատարեց։ Թագադրութեան հանդէսները յետաձգելու մասին ալ խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ։ Շաբաթ օրը ախտանիշները ծանր համեմատութիւն մը առին։ Նորէն մորֆին տրուեցաւ եւ դուրսէն դեղեր դրուեցան ցաւած տեղը, բայց ոյժերը կը տկարանային. ուստի ուրիշ բժիշկներ ալ բերուեցան։ Այդ միջոցին կոկորդն ալ աղէկ չէր։ Քանի մը բժիշկներ կարծիք յայտնեցին թէ վիրաբուժական գործողութիւն մը անհրաժեշտ է, բայց թագադրութիւնը պիտի կատարուէր։ Էտուարտ Է. Լոնտոն եկաւ, բայց լաւ վիճակի մէջ չէր։ Պըքինկէմ հասնելուն պէս՝ մարզիկք ունեցաւ. տաղնապը նոյն վայրկեան տեւեց. կիրակի օրուընէ ի վեր սնունդ չէր կրցած առնել։ Կալլէսի իշխանը հրաւիրուեցաւ. վեց բժիշկներ խորհրդակցութիւն մը կատարեցին. հիւանդին ոյժերը հետզհետէ կը նուազէին. շատ կը տառապէր. մարմնոյն ջերմութիւնը յանկարծակի բարձրացաւ։ Երեքշաբթի առտու վիճակը բաւական ծանր էր։ Վիրաբուժական գործողութիւնը կատարուեցաւ, բաւական թարախ պարպուեցաւ պալարէն։ Գործողութիւնը կէսօրէն շատ առաջ սկսած էր. հիւանդը կէս օրէն 2½ ժամ ետքը ինքզինքին եկաւ։ Տասը ժամ շարունակ բժիշկները եւ հիւանդապահները միայն կեցան անոր քովը։ Իրիկուան ժամ 9ին քանի մը կաթիլ ջուրով թրջելէն չրթունքները։ Չորեքշաբթի առտու հիւանդը շատ կը նեղուէր եւ շարժիլ կ՚ուզէր։ Քիչ վերջը քնացաւ։ Քունը տեւեց հինգ ժամ. յետոյ, գործողութիւնը կատարուելէն 22 ժամ ետքը, փոքր գդալով ջրախառն կաթ տուին։ Չորեքշաբթի իրիկուան վիրաբուժական գործողութեան կատարուած տեղը աղէկ չէր։ Գիշերը անհանգիստ անցուց. հինգշաբթի առտու թմրած էր. մինչեւ կէսօր մարմնոյն ջերմութիւնը աւելցաւ։ Քիչ վերջը աչքերը բացաւ եւ ճանչցաւ չորս դին գտնուողները։ Այդ վայրկեանէն սկսեալ վիճակը բարւոքեցաւ. իրիկուան կողմ նորէն փորի ցաւեր զգաց եւ հետզհետէ սաստկացաւ, վասն զի վիրաբուժական գործողութենէն առաջ եկած վէրքը բորբոքած էր. քիչ մը արգանակ տուին հիւանդին. առաւօտուն մօտ քնացաւ։ Ուրբաթ իրիկուն միայն կրցաւ ընդունիլ թագուհին, որդին եւ իր գերդաստանին անդամներէն մէկ քանին. մինչեւ այդ վայրկեանը բժիշկները ու հիւանդապահները միայն կեցած էին։ Ուրբաթ գիշեր քիչ մը սնունդ առաւ։ Բժիշկները ալ սկսան յուսալ եւ վերջապէս շաբաթ առտու յայտարարեցին թէ անմիջական վտանգը անցած է։ Բժիշկները որոշած են որ հիւանդը, վիրաբուժական գործողութեան տեղին կապերը վերցնելէն ետքը, երեք շաբաթ անկողնէն չելլէ. յետոյ շաբաթ մը երկայն թիկնաթոռի վրայ անցընէ․ ապա ծովեզերեայ տեղ մը երթայ։

ՈՒՂԵՒՈՐԻ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կալլէսի իշխանին ուղեւորութիւնը.—Շաբեկան թուանշաններ.— Ընդունելութեանց եւ արարողութեանց հաշուեցոյցը։

Բարիզ, 29 յունիս.— Սըր Տոնալտ Մաքքէնզի Ուօլէս որ Կալլէսի իշխանին ու իշխանուհւոյն ընկերացաւ, վերջերս, մինչեւ Աւստրալիա կատարուած ուղեւորութեան, զբօսալի վիճակագրութիւն մը պատրաստած է։ Թայմզի այդ խմբագիրը որ երբեմն Ռուսիոյ գահաժառանգին— հիմա Նիքոլա Բ. կայսր— Հնդկաստան կատարած ուղեւորութեամբ միջոցին անոր ընկերացած էր, կ՚ըսէ թէ Կալլէսի իշխանը 50,718 ծովային մղոն տեղ ուղեւորած է։ Այդ միջոցին իշխանը 514 ուղերձներ ընդունելով՝ 58ին պատասխանած է։ Իշխանը 21 ճառեր արտասաներ է, 62,174 զինուորներ աչքէ անցուցեր, հարաւային Ափրիկէի 4,329 շքադրամներ բաշխեր, ամէ դրօշներու յանձնումը կատարեր, 142 պատուանշաններ յանձներ, Օֆիր զբօսանաւին մէջ 525 հոգի իրեն սեղանակից ըրեր եւ 35,000 հոգիի ձեռք սեղմեր է։

ԵՐՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պերլինի մէջ ստորագրուիլը.—Դաշնադրութեան ծագումը.—Գաղտնի պահելու խոստում.—Հրատարակութիւնը.— Կարծիքը Գերմանիոյ մէջ.—Թերահաւատութիւնը Լոնտոնի մէջ։

Վիեննա, 29 յունիս.— Եւրոպական քանի մը լրագիրներ մասնաւոր կարեւորութիւն մը տուած էին՝ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգման դաշնագրութիւնը Պերլինի մէջ ստորագրուած ըլլալուն համար։ Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ այդ առթիւ սա տողերը կը գրէ.— «Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգման դաշնագրութիւնը Պերլինի մէջ ստորագրուելու պարագան արդիւնք է այն նախաձեռնութեան զոր այդ առթիւ ունեցաւ Գերմանիոյ նախարարապետ ֆոն Պիւլով կոմսը։ Գերմանիոյ նախարարապետը իր անձնական բոլոր ազդեցութիւնը գործածեց Երրեակ Զինակցութիւնը պահպանելու համար եւ անձամբ վարեց բանակցութիւնները։ Մասնաւորապէս ջանաց, եւ յաջողեցաւ ալ, որպէս զի Իտալիա իր առաջուան դիրքը պահէ միւս երկու դաշնակիցներուն միջեւ։»

Պերլին.—(Թայմզի հեռագիր).— Որոշ զանազանութիւն մը պէտք է դնել Երրեակ Զինակցութեան եւ 1879ին Աւստրիոյ–Հունգարիոյ ու Գերմանիոյ կնքած դաշնակցութեան միջեւ, որուն տրամադրութիւնները հրատարակուեցան։ Միւս կողմէ Երրեակ Զինակցութեան պայմանները միշտ գաղտնի պահուած են։ Ստոյգ լուրի մը նայելով ֆոն Պիւլով կոմսը նորէն խնդրեր է Աւստրիայէն ու Իտալիայէն որ գաղտնի պահեն. անոնք ալ խոստացեր են։ Երրեակ Զինակցութիւնը առաջին անգամ 1883ին կնքուեցաւ եւ 1891 մայիս 6ին տասներկու տարուան համար նորոգուեցաւ։ Այդ կերպով դաշնադրութիւնը պիտի աւարտէր 1903 մայիս 6ին՝ այսինքն տասներկու ամիս վերջը։ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումը գոհացուցիչ պարագաներու մէջ, նոյն իսկ եւրոպական հաւասարակշռութեան տեսակէտով, բնաւ տարակոյսի տակ չէր, ինչպէս միաձայնութեամբ կը հաստատեն իրազեկ անձեր։

—Գերմանիոյ արտաքին գործոց պաշտօնաթերթին մէջ կ՚ըսուի թէ, ֆոն Պիւլով կոմսին պահանջմամբ, Երրեակ Զինակցութեան մանրամասնութիւնները դեռ ժամանակ մը պիտի չհրատարակուին. բայց պայմանները քիչ ատենէն պիտի հրատարակուին։

—Գերմանիոյ իրազեկ լրագիրները կը խօսին Երրեակ Զինակցութեան հետեւանքներուն վրայ՝ դաշնակցութիւնը կազմող տէրութեանց եւ դուրսը գտնուող տէրութիւններուն յարաբերութեանը տեսակէտով։ Գալով Գերմանիոյ արտաքին յարաբերութեանց, ըստ սովորութեան մեծ զգուշութիւններ ձեռք կ՚առնուին՝ Ռուսիոյ հետ բարւոք համաձայնութեան մը ի նպաստ։ Հազարերորդ անգամ ըլլալով կը յայտարարուի թէ Երրեակ Զինակցութիւնը ո՛չ Ռուսիոյ եւ ոչ ալ ուրիշ տէրութեան մը դէմ ուղղուած է։ Արդարեւ Ռուսիոյ եւ Աւստրիոյ–Հունգարիոյ միջեւ հիմա յարաբերութիւնները շատ լաւ են, այն շրջանակներուն մէջ, ուր իրենց շահերը քով քովի կ՚ընթանան. ուստի այդ տեսակ յայտարարութիւն մը աւելորդ է բոլորովին։ Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութեան գլխաւոր պայմանը երկար ատեն այն էր թէ պէտք է մէկ կողմէն լաւագոյն յարաբերութիւններ ունենալ Ռուսիոյ հետ եւ միւս կողմէ շարունակ մշակել բարեկամութիւնը ու դաշնակցութիւնը այն տէրութեանց որոնք կարող են իր դիրքը զօրացնել հանդէպ Աւստրիոյ։ Աւստրիոյ–Հունգարիոյ աշխարհագրական ու քաղաքական կացութիւնը հազիւ ժամանակ կը թողու անոր իր ընթացքը ընտրելու առանձնօրէն յարաբերութեանց հանդէպ։ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը որ եւ է ճնշման ենթակայ չէ, իրողութիւն մը որ հետզհետէ կը հասկցուի բրիտանական տէրութեան ամէն կողմերը։ Իտալիոյ ու Ֆրանսայի յարաբերութիւնները, որոնց վրայ այնքան խօսուեցաւ վերջին երկու տարիներու միջոցին, Պերլինի մէջ մեծ անտարբերութեամբ կը դիտուին, իրական կամ շինծու։ Այդ երկու տէրութեանց միջեւ բարեկամական յարաբերութեանց հաստատումը կամ պահպանումը բարւոք հակակշռութիւն մը կը նկատուի Երրեակ Զինակցութեան ներքին ապահովութեանը, որով Գերմանիա պիտի կրնայ մշակել Ռուսիոյ բարեկամութիւնը։ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումը Գերմանիոյ մէջ, մէկ տարի կամ վեց ամիս առաջուընէ աւելի, մեծ գոհունակութիւն առաջ բերած է։

Լոնտոն.— Ռոյթէրի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Երրեակ Զինակցութիւնը վերանորոգուեր է իր սկզբնական ձեւին մէջ։ Դիւանագիտական երկու շրջանակներու մէջ թերահաւատ են սկզբնական ձեւով վերանորոգուելու մասին, վասն զի կ՚ըսուի թէ խաղական դաշնագրութիւնը փոխուած է։ Պէտք է աւելցնել նաեւ թէ Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ կը սպասուէր որ Երրեակ Զինակցութեան պայմանները կարգ մը փոփոխութիւններու ենթարկուին։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Թիէն–Ձինի վերադարձը.— Խորհրդակցութիւններ.—Ֆրանսայի մտադրութիւնները. Ռուսիոյ հաւանութիւնը։

Բէքին, 29 յունիս.— Օտար դեսպաններու ամբողջական գումարման մէջ, որ երէկ կատարուեցաւ, վերջնական որոշում մը չառնուեցաւ։ Այդ գումարման նպատակն էր քննել զինուորական հրամանատարներու առաջարկած քսանչորս պայմանները, Թիէն–Ձին քաղաքին վերադարձին նկատմամբ։ Ինչպէս վերջերս հեռագրուեցաւ, Թիէն–Ձինի առժամեայ կառավարութեան մէջ ներկայացուցիչ ունեցող վեց տէրութեանց դեսպանները միաձայնութեամբ ընդունած էին այդ պայմանները։ Այդ միաձայնութիւնը մանաւանդ անոր համար նշանակելի էր որ նոյն ներկայացուցիչներէ երեքը՝ Անգլիոյ, Ռուսիոյ ու Ճափոնի, նախապէս բողոքած, բայց յետոյ իրենց միւս երեք պաշտօնակիցներուն հետ համամիտ գտնուած էին, որպէս զի համաձայնութիւնը կատարեալ ըլլայ։ Երէկ Ռուսիոյ դեսպան Պ. Լէսար բացարձակապէս ծանոյց թէ Ռուսիա ետ առնելով իր որոշումը, կը հաւանէր որ Թիէն–Ձին առանց պայմանի վերադարձուի։ Գերմանիոյ դեսպան Տօքթ. Մում ֆոն Շըվարցէնշթայն, որուն ընթացքը, Անգլիոյ շահերուն բոլորովին հակառակ, անփոփոխ էր՝ գերման զինուորական հրամանատարին տրուած աջակցութեան մէջ, մինչեւ որ արդէն ընդունուած պայմանները չփոխուին։ Անգլիոյ դեսպան Սըր Է. Սաթօու ոյժ տուաւ անոր։ Ճափոնի դեսպան Պ. Ուշիտա քանի մը փոփոխութիւններ առաջարկեց, մանաւանդ այն կէտին համար, որով փոխարքաներուն թոյլ չի տրուիր զինուոր պահել Թիէն–Ձինի չորսը՝ երեսուն քիլոմեթր շրջանակի մէջ։ Դեսպաններուն գումարումը արդիւնք մը չունեցաւ, որով դեսպանները նոր հրահանգի կը սպասեն։ Կ՚ըսուի թէ Ֆրանսա ալ Ռուսիոյ օրինակին պիտի հետեւի եւ պիտի քաշուի Թիէն–Ձինէն, Անգլիոյ, Իտալիոյ, Ճափոնի ու Գերմանիոյ վրայ թողլով ամբողջ պատասխանատուութիւնը։

Բեդերսպուրկ.—Ռուսիոյ լրագիրները մեծապէս կը գովեն ռուս կառավարութեան որոշումը՝ Թիէն–Ձինի միջազգային վարչութենէն քաշուելու մասին։ Յոյս կը յայտնեն թէ այդ որոշումը գոհացուցիչ կերպով պիտի լուծէ դժուարութիւնը։ Նովոյէ Վրէմիա կ՚ըսէ թէ Թիէն–Ձինի երկարատեւ գրաւումը ռուսական տեսակէտով խիստ անհաճոյ կացութիւն մը առաջ բերած էր, եւ Չինացիները բնականաբար այդ գրաւումը բռնաբարում մը կը նկատէին՝ տէրութեանց հետ իրենց կնքած դաշնադրութեանը համար։ Չինացիները կը վճարեն իրենց պահանջուած տուրքերը՝ տէրութեանց պահանջած հատուցման գումարը հաւաքելու համար, սակայն պարտաւոր են իրենց գլխաւոր մէկ քաղաքը օտարներու ձեռքը թողուլ։ Նովոյէ Վրէմիա կ՚ըսէ թէ Չի–Լիի մէջ տիրող շարժումը՝ Թիէն–Ձինի գրաւման արդիւնքն է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Էտուարտ թագաւորին հեռագիրը Վիլհելմ կայսեր ուղղուած.— Վիլհելմ Բ.ի պատասխանը։

Էտուարտ թագաւորը հետեւեալ հեռագիրը ուղղեր է Վիլհելմ կայսեր.—

«Կայսր եւ Թագաւոր, Բիլ,

«Խորին ցաւով իմացայ այն տխուր արկածը, որուն ենթարկուեր է ձեր Թորբիլլինուերէն մէկը, Բիւքոմալէնի մէջ, նաւուն հրամանատարին եւ քանի մը նաւաստիներուն մահուան պատճառ ըլլալով։ Շատ զգածուեցայ այն իրողութեան վրայ թէ տեղակալ Ռօլէնսթօք ֆոն Ուոնքի առած վերջին հրամանն էր նախ Անգլիացիները ազատել։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է

Վիլհելմ կայսրը սա հեռագրով պատասխանեց Անգլիոյ թագաւորին.—

«Ն. Արքայական Վեհափառութեան,
Լոնտոն, Պըքինկէմ–Բէլըս

«Խորապէս յուզուած ձեր շնորհալի գիրէն, որով Ձեր Վեհափառութիւնը ինծի կ՚ուղղէ իր համակրութեան հաւաստիքը, իսկոյն ծովային բանակին հաղորդեցի զայն, ազգականներու միջոցաւ։ Բոլոր սպաները եւ նաւաստիները խորապէս յուզուեցան, տեսնելով որ մեր նոր ծովակալին առաջին գործը եղած էր այնքան բարեհաճական խօսքեր պարունակող գիր մը յղել։ Ուստի թոյլատուեցէք որ խնդրեմ ձեզմէ իրենց ամէնէն անկեղծ շնորհակալութիւնները յայտնելու, եւ ինծի հետ, իրենց աղօթքները կը միացնեն ձեր ծովային բանակին զինուորներու աղօթքներուն, ձեր թանկագին առողջութեան եւ կատարեալ ապաքինման համար։

ՎԻԼՀԷԼՄ Կ. Թ.

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Զօրավար Լոէի բանախօսութիւնը.— Կրօնական դաւանանքներու ազատութեան խնդիրը.— Ֆրանսական բանակը։

Զօրավար Լոէ, անցեալ կիրակի օր, Պոնի մէջ նախագահեց ի պատիւ Պապին քսանըհինգամեակին տրուած հացկերոյթի մը։ Զօրավարը սա բանախօսութիւնը ըրաւ.— «Մամուլը շատ զբաղեցաւ Վիլհելմ կայսեր կողմէ վերջերս Էքս–լա–Շաբէլի մէջ արտասանուած բանախօսութեամբ, մասին կրօնական դաւանութեանց ազատութեան։ Թէեւ կայսեր քով կը գտնուէի, բայց բնաւ չլսեցի կայսեր վերագրուած սա խօսքը թէ «Գերմանիոյ մէջ միայն ապահովուած է դաւանանքներու ազատութիւնը։» Ֆրանսայի կաթոլիկները առանց վերապահումի հիացում յայտնեցին կայսեր բանախօսութեան նկատմամբ, նկատի առնելով գերման կառավարութեան բռնած ընթացքը, ի մասին դաւանանքներու ազատութեան, մանաւանդ բանակին մէջ։ Այսքան հեռուէն չեմ կրնար ճշգրիտ կարծիք մը յայտնել Ֆրանսական իշխանութեանց բռնած դիրքին վրայ, կրօնական ազատութեան խնդրին նկատմամբ։ Բայց եթէ ֆրանսական իշխանութեանց բռնած ընթացքը կը ձգտի խանգարել ֆրանսացի սպաներու արժանայարգ մարմնին մէջ գոյութիւն ունեցող համաձայնութիւնը եւ վնասել զինուորական անաչառութեան, խորապէս պիտի ցաւէի անոր համար, նկատի առնելով արժէքը բանակի մը, որուն փայլուն քաջութիւնը եւ զինուորական մեծ յատկութիւնը գնահատեցի շատ մը պատերազմներու մէջ։ Մենք, Գերմանացիներս, ո եւ է վախ չունինք զգալ ֆրանսական բանակին բանաւոր զարգացումը տեսնելով, որուն համար պահանջումներ ըրած էր զօրավար Կալլիֆէ, իբր պատերազմական նախարար։ Ամէն զինուոր, ի՛նչ ազգի ալ պատկանի, պարտի հրճուիլ, ֆրանսական բանակին գլուխը տեսնելով փառայեղ զօրավար մը, որ կարգապահութիւնը քաղաքականութենէն վեր կը դասէ։ Գիտեմ թէ իմ կայսրս ալ, որ մեր առաջին զինուորն է, այս մասին համամիտ է ինծի, եւ ահա այդ պատճառաւ է որ հոս կարծիք կը յայտնեմ։»

ԻՏԱԼԻԱ

Թուրինոյի երաժշտական միջազգային մրցումը.— Ժողովրդեան խանդավառութիւնը։

Գեղեցիկ օդով մը եւ անհուն բազմութեան մը ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ Թուրինոյի երաժշտական միջազգային մրցումը, որուն գլխաւոր հրապոյրն էր երաժշտական մեծ հանդէսը, որ կէս օրէն յետոյ տեղի ունեցաւ միջնաբերդի պարտէզին մէջ։ 190 նուագախումբեր, քաղաքին ամէնէն մեծ հրապարակներուն մէկուն վրայ հաւաքուած, դէպի հանդիսավայրը կը դիմէին, դրօշազարդուած փողոցներէն ու հրապարակներէն անցնելով։ Ճամբուն վրայ խռնուած մեծ բազմութիւնը խանդավառութեամբ կ՚ընդունէր զանոնք. ամէն կողմէ սա աղաղակները կը լսուէին. «Կեցցէ՛ Ֆրանսա, կեցցէ՛ Իտալիա։» Նուագախումբերու անցքը երեք քառորդ ժամ տեւեց։ Արքայական բարձրաւանդակին վրայ կը տեսնուէին Լէթիթիա Պոնաբարթ իշխանուհին, Պ. տ՚Էսթուռնէլ Քոնսթան, ֆրանսական հիւպատոսը եւ Թուրինոյի իշխանութեանց ներկայացուցիչները։ Ֆրանսական երաժշտական ընկերութիւնները քանիցս վարձատրուեցան։ Իրիկուան, հրախաղութիւն կատարուեցաւ։

ՍՊԱՆԻԱ

Պ. Քանալեխասի բանախօսութիւնը.— Երկրին ներքին քաղաքականութեան շուրջը։

Երկու հազար հինգ հարիւր հոգի ներկայ գտնուեցան այն հացկերոյթին, որ ի պատիւ Պ. Քանալեխասի տրուեցաւ։ Աղանդերի միջոցին, նախկին նախարարը խօսք առնելով պատմեց Պառլամենտի մէջ իրեն պատահածները։ «Այդ հալածանքը, ըսաւ, բարձրագոյն շրջանակներէ ներշնչուած է, ուր կ՚ըսուի, չեն գիտեր թէ այդպիսով ծառայութիւն մատուցած կ՚ըլլան Սպանիոյ թէ ոչ. այս քաղաքականութիւնը ա՛լ աւելի յոռի է քան կարգ մը մոլեռանդ կուսակիցներու քաղաքականութիւնը։ Նաեւ ցաւ կը յայտնեն Պ. Քանալեխասի ազատական քաղաքականութեան նկատմամբ, թէեւ պահպանողական մը ըլլայ անի։» Պ. Քանալեխաս ըսաւ թէ Պառլամենտի մէջ խիստ միջոցներով արգիլուեցաւ իրեն խօսիլ։ Պ. Կալտոսի նկատմամբ ցոյց տրուած ընդդիմութեան վրայ խօսելով, ըսաւ թէ անոր պատճառը սա է թէ Պ. Կալտոս կղերական կուսակցութեան դէմ դրած է։ Բանախօսը յետոյ յիշեց Աստուրիի իշխանուհիին ամուսնութեան դէմ մղուած պայքարը եւ քննադատեց նախարարները, որոնք չեն կրնար հրամանագիրներ ստորագրել տալ։ Նախկին նախարարը բարենորոգումներու պէտքը ցոյց տուաւ։ Ի վերջոյ ըսաւ թէ Եւրոպայի մէջ կղզիացած Սպանիա պէտք է յառաջդիմութեան հետ ընթանայ։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Իչէլ գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Սէնիչէի նախկին կառավարիչ Շահպէնտէր պէյ։

—Վիէննայի օսմ. դեսպանատան պատուակալ քարտուղար անուանուեցաւ Մելէք պէյ, որ իբրեւ ուսանող Վիէննա կը գտնուի։

—Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ Ատանայ գաւառականին թաղապետութեան առաջին բժիշկ Ազիզ Ահմէտ էֆ.ի եւ կայսերական վաճառական Մէհմէտ Սադըք էֆ.ի։

—Երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Րիզէի երեւելիներէն Թահսին էֆ.ի։ Երրորդ կարգ Օսմանիէ Զ. զօրաբանակին (Պաղտատ) փաստաբան Մարտիկ Ֆէհմի էֆ.ի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ.—Վեհ. Սուլթանը հրամայեց որ Լոնտոնի օսմ. դեսպան Քոսթագի փաշա Անթոփուլօ ամէն օր հեռագրով տեղեկութիւն հաղորդէ Էտուարտ թագաւորին առողջական վիճակին վրայ։

—Լոնտոնի օսմ. դեսպանը նաեւ, Էտուարտ թագաւորին հիւանդութեանը առթիւ, Վեհ. Սուլթանին ցաւակցութիւնները հաղորդեր է Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան։

—Լոնտոն ղրկուած օսմ. պատուիրակութիւնը՝ Թիւրխան փաշա, Ալի Նամըք պէյ եւ Նազըր փաշա, երէկ, Արեւելեան Ճեպընթացով Կ. Պոլիս ժամանեցին եւ ուղղակի կայսերական պալատ գացին։

—Օսմ. պատուիրակութիւնը, անցեալ ուրբաթ, Լոնտոնէն ճամբայ ելած միջոցին, Էտուարտ թագաւորին թիկնապահներէն Սըր Ճոն Նէյլ զօրավարը Վիքթորիա կայարանը գացեր եւ Ն. Վեհափառութեան անունով ողջերթ մաղթեր է։ Օսմ. պատուիրակութեան հիւրընկալները մինչեւ Տովր ուղեկցեր են։ Լոնտոնի օսմ. դեսպանը ու պաշտօնեաները կայարանէն ողջերթ մաղթեր են Օսմ. պատուիրակութեան։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.—Արդէն ծանուցուած դէպքերէն զատ, ժանտախտէ նոր դէպք չէ պատահած մայրաքաղաքիս մէջ։ Առաջուան վարակուածները, որոնք Սէրայի Պուռնի հիւանդանոցը կը գտնուին, օր օրի ապաքինելու վրայ են. սակայն ամէն օր բժշկական քննութեան կ՚ենթարկուին եւ արդիւնքը կը տեղեկագրուի ձեռնհաս պաշտօնարանին։

—Պուլկարիոյ կողմէ Կ. Պոլսոյ ժամանումներուն դէմ ձեռք առնուած առողջապահական միջոցներու մասին ստացուած նոր լուրերու նայելով, Կ. Պոլսէն Պուլկարիա երթալիք ուղեւորները պիտի կրնան Պուլկարիա մտնել, բժշկական քննութեան ենթարկուելէ եւ իրենց գոյքերը ախտահանուելէ ետքը։ Այդ ախտահանումը եթէ կառախումբին կենալու կանոնական ժամուն մէջ չաւարտի, Պուլկարիա մտնելիք ուղեւորները առժամաբար վար պիտի դրուին Հէյալպէչէվոյի մաքրանոցը, մինչեւ որ կատարուին ախտահանման ձեւակերպութիւնները։ Կ. Պոլսէն ժամանող եւ Պուլկարիայէն անցնելիք ուղեւորները, կառախումբին կեցած ատեն, բժշկական քննութեան մը պիտի ենթարկուին նոյն մաքրանոցին մէջ՝ առանց ախտահանումի, այնպէս որ պիտի կրնան իրենց ճամբան շարունակել առանց արգելքի։ Կ. Պոլսէն Պուլկարիա տարուած ապրանքները պիտի ընդունուին, բացի հետեւեալներէն՝ որոնց մուտքը արգիլուած է մինչեւ նոր տնօրինութիւն.—Ա. Գործածուած հագուստներ ու ճերմակեղէններ, վերմակ, մահիճ եւ ուրիշ գործածուած առարկաներ, որոնք իբրեւ ապրանք կը ղրկուին։ Բ. Բուրդեր, նոյն իսկ լուացուած, որոնք իբրեւ ապրանք կը փոխադրուին։ Գ. Պարկ, կապերտ եւ հին ու նոր բանուածքներ։ Դ. Անասնոց եղունգներ, մազեր, մորթեր եւ այլն։

—Ռումանիոյ կառավարութիւնը, որ յունիս 18էն սկսեալ տասը օրուան քարանթինա սահմանած է Կ. Պոլսոյ ժամանումներուն դէմ, Քէօսթէնճէի ու Մանկալիայի նաւահանգիստները բոլորովին փակեր է այդ ժամանումներուն դէմ. նաեւ Վեննեթիկի պայմանագրութեան Դ. հատուածին մէջ նշանակուած առարկաներու մուտքն ալ արգիլած է։

—Եգիպտոս հինգ օրուան քարանթինա սահմանած է Կ. Պոլսոյ ժամանումներուն դէմ, ուղեւորութեան տեւողութիւնն ալ հաշուելով։

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼՍՈՅ մէջ, երեքշաբթի, ժանտախտէ մէկ դէպք պատահեր է եւ Թուլի մէջ ալ մէկ դէպք։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ յանձնաժողովը, երէկ, գումարուեցաւ ելմտական նախարարութեան խորհրդական Րիզա պէյի նախագահութեամբ եւ տէրութեան հասոյթները աւելցնելու մասին խորհրդակցութիւն կատարեց։

ՆՐԹԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ.— Իգտամ հետեւեալը կ'արտատպէ Ֆիկարօյէն.—«Կըրթական նոր նախարար Ճէլալ պէյ, այդ պաշտօնին կոչուելուն պէս, որոշեց ուսուցիչներու մասին նոր կարգադրութիւններ ընել եւ պետական վարժարաններու ուսմանց ծրագիրներուն եւ դաստիարակութեան եղանակին նկատմամբ նոր բարենորոգումներ կատարել: Նախարարը ուսմանց նոր ծրագիր մը պատրաստած է օսմ. վարժարաններուն մէջ գործադրուելու համար, որով ուսուցումը պիտի դիւրանայ: Կայս. Իրատէ մը հրամայած է այդ ծրագիրը գործադրել բոլոր վարժարաններուն մէջ:»

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մեծահարուստ Սըր Ճէյմս Հէնրի Շմիթ որ իրեն սեպհական Մարկրիթ զբօսանաւով Կ. Պոլիս եկած է, երէկ ամերիկեան դեսպանին հետ, կայս. Իրատէով շնորհուած արտօնութեամբ, այցելեց կայս. Գանձարանը եւ Տոլմա Պաղչէի, Պէյլէրպէյի ու Կէօքսուի պալատները: Կայս. Թիկնապահ Թալաթ պէյ ընկերացաւ հիւրերուն:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվը, երէկ, հիւրամեծար Հիւսնի փաշայի հետ, Էյուպ գնաց եւ այցելեց տեղւոյն մզկիթը:

—Պարսից դեսպանը եւ Անգլիոյ դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Զուպուքլը երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուին Խտիվին:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պուլկարական գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ:

—Սպանիոյ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը գնաց եւ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ:

—Անատոլըի երկաթուղիներու տնօրէն Պ. Հիւկնէն, երէկ, տեսակցեցաւ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարին հետ:

ԱՏԱԼԻԱՅ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ.—Կայս. Իրատէ մը, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, հրամայեց որ ճարտարագէտ Անանեան էֆ. իր ընտրելիք մէկ ընկերովը Ատալիա դրկուի՝ տեղւոյն նաւահանգիստը մաքրելու եւ ընդարձակելու մասին հարկ եղած մասնագիտական քննութիւնները կատարելու. Նաեւ հարիւր լիրանոց ոսկի տրուի անոր երթեւ ճամբու ծախք եւ այլն:

ԱԹԷՆՔԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ Օսմ. ծխախոտի Ռէժիին պաշտօնեաներէն Նաքովիտի էֆ. Աթէնք ժամաներ է. այդ ուղեւորութիւնը կը վերաբերի Արշիպեղագոսի կղզիներուն մէջ եւ օսմ. միւս ծովեզերքներուն վրայ ծխախոտի մաքսանենգութիւնը արգիլելու խնդրին: Նկատելով որ այդ մաքսանենգութիւնը մեծ մասամբ Հելլենացիներու կողմէ կը կատարուի, Նաքովիտի էֆ. հրահանգ ստացած է դիմում ընել հելլէն կառավարութեան՝ այդ մասին ձեռք առնուելիք միջոցներուն համար: Նաքովիտի էֆ. որ Իզմիրի ճամբով Աթէնք գացած է, Իզմիրէն մեկնելէ առաջ, տեսակցեր է Այտընի կուսակալին հետ:

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ տնօրէն Համտի պէյի որդին՝ Էտհէմ պէյ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, կայս. Թանգարանին պաշտօնեայ կարգուեցաւ՝ չորս հարիւր ղրշ. ամսաթոշակով:

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու Թղթատարական վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ օսմ. երկիրներու նամակատուները, օտար երկիրներու հետ փոխանակուած մանրաքսթերու արժէքը, գերմանական նամակատան սակացոյցին համաձայն պիտի վճարեն ու պիտի ստանան:

—Նոյն վերատեսչութիւնը նաեւ հրահանգ ուղղեց ամէն կողմ, ծանուցանելով որ առանց նամակադրոշմի քանի մը նամակներ պարունակող եւ միայն պահարանին վրայ ամէնուն ծանրութեանը համեմատութեամբ նամակադրոշմ ունեցող նամակները եթէ ընդհանուր կերպով մերժուին, հասոյթի նուազում տալ պիտի գայ. ուստի այդ արգելքը պէտք է ներքին կայաններու յատկացնել, եւ ծովեզերեայ կայաններու մէջ ընդունիլ այդ կարգի նամակները:

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ քաղաքը վերստացեր է առեւտրական մեծ հրապարակի իր երեւոյթը. ժամանումները կը շարունակեն եւ առաքումները հետզհետէ աւելի կարեւորութիւն կը ստանան: Ամառուան բերքերը խիստ լաւ պայմաններու մէջ կը գտնուին. ցերեկուան տաքութիւնը եւ գիշերուան զովութիւնը մեծապէս կը նպաստեն ամէն տեսակ բոյսերու զարգացմանը: Աֆիոնի նոր բերքը 9,500 կողովէն աւելի կ'ենթադրուի:

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.— Ամերիկեան դեսպանը, այսօր, Մ. Նահանգաց տարեդարձին առթիւ, ամերիկեան գաղթականութեան շնորհաւորութիւնները ընդունի Սըմմըր Բէլէսի մէջ՝ Թարապիա:

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանը լուր առաւ թէ Թիրէպոլիի (Տրապիզոն) յոյն հասարակութեան երեւելիներէն Հաճի Եորկի Մավրիտի էֆ. հազար հինգ հարիւր ոսկի նուիրեր է, նոյն քաղաքին մէջ վարժարան մը կառուցանելու համար: Խառն ժողովը որոշեց շնորհակալութեան գիր մը ուղղել նուիրատուին: Մավրիտի էֆ. խոստացած է նաեւ դրամական նուէրներ ընել Թիրէպոլիի եկեղեցիներուն:

—Բաթումէն, Կիպրոսէն եւ ուրիշ տեղերէ առնուած նամակներ ծանուցած ըլլալով որ ֆրան—մասոնութիւնը կը տարածուի, Ֆէնէրի Պատրիարքարանին Սինոդը, իր երեկուան նիստին մէջ, որոշեց երեք մետրապոլիտներէ յանձնաժողով մը կազմել որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնէ՝ կասեցնելու ֆրան—մասոնութեան տարածումը:

—Ֆէնէրի բարձրագոյն վարժարանին հոգաբարձութեան նախագահը երկու ծրագիրներ ներկայացուց նոյն հոգաբարձութեան՝ այդ վարժարանին մէջ վարժապետանոց մը եւ լեզուաբանական ճիւղ մը հաստատելու մասին: Հաւանական կը նկատուի որ Պատրիարքարանը ընդունի այդ ծրագիրները:

ՌԷԺԻԻ ընդհանուր տնօրէն Պ. Ռամպէր, իր քարտուղարին եւ Սէլանիկի Ռէժիի տնօրէն Ալեքսանտր Մէլհամէ էֆ.ի հետ, երէկ, Սէլանիկ ուղեւորեցաւ՝ վարչութեան վերաբերեալ գործերու համար:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Նամակատան տնօրէն Պ. Բլինթի յաջորդեց Պ. Ֆլայշէր:

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Իգտամ կ'իմանայ թէ Թղթավաճառ Բաղըպ էֆ.ի եղբայրը Հիւսէյին Թէվֆիք էֆ. որ Պէտէսթէնի մէջ խանութ ունի, առեւտրական դատարանին որոշմամբ սնանկ հռչակուեր է: Դատարանին օգնական անդամ Իսմաիլ պէյ ժիւժ գոմիսէր կարգուած է եւ Սարգիս Այճեան էֆ. ալ առժամեայ սէնտիք:

—Նոյն թերթը կը ծանուցանէ թէ առեւտրական դատարանը յունիս 20էն սկսեալ սնանկ հռչակած է Պոլիս, Պաղչէ Գաբու, Շէրպէթ խանը հաստատուած պատրաստ հագուստի վաճառական Մաղաքեան Ռուբէն էֆ.ն: Դատարանին անդամներէն Ճէլալ պէյ ժիւժ գոմիսէր կարգուած է եւ փաստաբան Նիքոլաքի Լողաթէթի ու Թանաշ Եորկիատի էֆ.ներն ալ առժամեայ սէնտիք:

ԱՏԱՊԱԶԱՐԷՆ կը հեռագրեն թէ Հանրային Պարտքի վարչութեան տեղւոյն ճիւղին մէջ, երէկ, կատարուեր է խոզակի գործիքներու մրցման ցուցահանդէսին բացումը:

ՍԷԼԱՆԻԿԷՆ առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ երկուշաբթի օրը, Տէտէաղաճէն Սէլանիկ գացող կառախումբը, Անճէսիմայի շրջակայ թինէլը մտած առեն, անոր պահապաններէն մէկը կոխոտեր է որ քանի քայլ անդին կը քնանար: Այդ տեղը պաշտօնեաներ ղրկուեր են հարկ եղած քննութիւնը կատարելու համար:

ՍԱՄՍԱԹՈՒՆԱԿԻ «ՍՈՒՐԷԹ»ՆԵՐ.—Ելմտական նախարարութիւնը որոշեց, յուլիս 1էն սկսեալ, կառավարական բոլոր պաշտօնարաններու քարտուղարներէն հարիւր ղրուշէն աւելի ամսաթոշակ ստացողներուն զատ զատ «սուրէթ» ալ իւրաքանչիւրին անունով:

ԱԼԻՒՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.—Անատոլըի երկաթուղիներու Ընկերութիւնը որոշեց Հայտար Փաշայի մէջ ալիւրի մեծ գործարան մը հաստատել. Նաեւ մասնաւոր պաշտօնեաներ ղրկել Ռումանիա, Ռուսիա ու Ֆրանսա՝ այդ տեղերու ալիւրի գործարանները այցելելով ընդարձակ տեղեկագիրներ տալու համար: Այդ պաշտօնեաները յառաջիկայ շաբթու ճամբայ պիտի ելլեն:

ԱՏԱՊԱԶԱՐԻ անտառներու քննիչ կարգուեցաւ Էրթողրուլի քննիչ Քօսթաքի էֆ.:

—Ատապազարի նախնական դատարանին հարցաքննիչ դատաւոր կարգուեցաւ Ալի Շէվքը էֆ. որ երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ:

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպան Պ. Զինովիէվ, այսօր, Բեդերսպուրկ կ'ուղեւորի արձակուրդով:

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Կարեւոր գողութիւն մը կատարուեցաւ առջի օրը Բերա, Քիւչիւք Բարմաք Գաբու, հասութատու Պ. Նիքոլա Մարքովիչի բնակած 30 թիւ տունէն: Այդ անձը նպարեղէն գնելու համար տունէն բացակայած միջոցին, դուռերը մտած եւ դրամարկղը կոտրելով հինգ հազար ոսկիի արժէքով ռուսական արժէթուղթեր եւ 70 ոսկի գողցան: Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ:

—Ռումանացի Անինէթա անուն կին մը, առջի իրիկունը, Աղեքսանդրիայէն Կ. Պոլիս ժամանեց եւ թարգման մը Ղալաթիոյ Օթէլ տ'Էօրոբը առաջնորդեց զայն: Գիշերը երբ Անինէթա կը քնանար, սենեակին դուռը զարնուելով բացաւ. երկայնահասակ մարդ մը ուզեց ներս մտնել. կինը դիմադրեց. բայց մարդը ռեվոլվէրով սպառնաց եւ կինը ծեծելէ վերջը փախաւ: Այդ միջոցին օթէլին սպասաւորը՝ Վանկէլ սանդուխին գլուխը կեցած էր: Կինը մինչեւ լոյս անքուն անցուց. առտուն օթէլին տէրը՝ Եորկին ուզեց տեսնել, բայց չյաջողեցաւ: Կինը Բերա գնաց եւ տուն մը մէջ սենեակ մը վարձեց. յետոյ նորէն Օթէլ տ'Էօրոբ դարձաւ ու օթէլին տէրը փնտռեց, բայց դարձեալ չգտաւ. վերջապէս դոյքերը առնելով Բերա տարաւ. հոն պայուսակը երբ բացաւ, տեսաւ թէ երեք հազար ֆր.ի արժէքով իր գոհարեղէնները գողցուած են. իսկոյն ոստիկանութեան դիմեց: Եորկի ու Վանկէլ ձերբակալուեցան, բայց յայտարարեցին թէ բանէ մը տեղեկութիւն չունին:

ԴԻԱԿ ՄԸ.—Երէկ ծանուցուեցաւ որ Սթէնեայի բարձրերը մարդու դիակ մը գտնուած է որ մէկ—մէկուկէս ամիս առաջ մեռած ըլլալ կը կարծուի: Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով տեսաւ թէ դիակը կմախք եղած է. գլուխը կարած, կողոսկրէն վիրաւորուած եւ մատներու մէջ ձգուելով փտած է: Դիակին մօտերը գտնուեցան բանուած թաշկինակ մը, կնոջ քօղ մը, զոյգ մը կօշիկ եւ սեւ չուխայէ բաճկոն մը: Դիակին մէջքը կայ ճերմակ գօտի մը, չալմի մը. իսկ հագուստները կտոր կտոր եղած էին: Մօտերը ծառի մը բունին քով գլխու սեւ մազեր կային. կնոջ գլխու քօղը արեան բիծեր ունէր. քիչ մը հեռուն վառուած կրակի հետքեր կային: Կ'ենթադրուի թէ մէկ քանի հոգի նոյն տեղը կնոջ մը հետ դաշտային ճաշ մը ընելով կռիւ մը ծագած եւ ատոր հետեւանքով գործուած ըլլայ ոճիրը: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց շրջակայ արտերը աշխատող Էլիաս, Մէհմէտ, Ալի Հիւսէյին, Իպրահիմ, Թէվֆիգ ու Սալիմ անուն անձերը: Ատոնցմէ Սալիմ հարցաքննուելով ըսաւ թէ մայիս 28ին Մէհմէտի հետ անկէ անցած առեն դիակը տեսեր են: Մէհմէտ մօտեցեր է, բայց դիակին երեսը բաճկոնակով ծածկուած էր. բացեր ու տեսեր է որ գլուխը կտրուած է ու երեսը որդերով ծածկուած: Մէհմէտ հրաւիրեր է ընկերը հեռանալ անկէ: Երկուքն ալ խոստացեր են մարդու բան չըսել: Մէհմէտ հարցաքննուելով ըսաւ թէ այդ տեսակ բան մը չէ պատահած: Քննութիւնները տակաւ կը տարուին:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպիսկ. Յովակիմեան Կրօնական Ժողովին հրահանգին համաձայն, երկպատիկ ցանկ մը ղրկած էր ասկէ առաջ Պատրիարքարան, տեղւոյն առժամեայ Կրօն. եւ Քաղ. Ժողովներու կազմութեան համար: Սոյն ցանկէն կազմուելով Նիկոմիդիոյ Գաւառային Վարչութիւնը, պզտիկ փոփոխութեամբ մը ղրկուեցաւ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին, յանձնարարուելով որ փութով գումարէ նորընտիր Վարչութիւնը, ձեռնարկելու համար իր պաշտօնին:

—Սղերդի Առաջնորդ Տ. Փառէն վարդապետ, Զարասանճագի Առաջնորդ Տ. Կորիւն վարդապետ, Բէօթահիոյ Առաջն. Տեղապահ Տ. Մկրտիչ վարդապետ Ազանոսեանի վերջերս ստացած պատուանշաններուն Պէրաթները երէկ յանձնուելով Պատրիարքարան, ղրկուեցան իրենց տեղերը: Նոյնպէս Աղթամարայ Կաթողիկոսական Փոխանորդ Տ. Արսէն վարդապետի պատուանշանին ու Պէրաթը յանձնուեցան երէկ Պատրիարքարան:

—Կեսարիոյ Պէրէկէթի Հայերը վերստին գանգատագիր մը ուղղեր են Ս. Դանիէլի վանահայր Սահակեան Տ. Ստեփաննոս եպիսկոպոսի դէմ, եւ խնդրեր են որ վանքին բարեկարգութեան համար հիմնական կարգադրութիւն մը ընէ Պատրիարքարանը:

— Ուսումնական Խորհուրդը թէեւ այսօր հրաւիրուած էր նիստ գումարելու, սակայն որոշեալ ժամուն մեծամասնութիւն չգոյանալով, ներկայ անդամները մեկնեցան եւ նիստ տեղի չունեցաւ:

—Պատրիարքարանէն գրուեր է Ֆիլիպէի Թաղ. Խորհուրդին թէ Պուլկարիոյ նորընտիր հովիւ Վահան վարդապետ Յակոբեան մօտերս իր պաշտօնատեղին պիտի հասնի:

—Բաղէշի նորընտիր Առաջնորդ Եղնիկ վարդապետ Գալըսքեան իր պաշտօնատեղին երթալէ առաջ պահանջեր է որ եպիսկոպոսական վկայագիր տրուի իրեն:

—Բաբերդի Գաւառական Ժողովին ընտրութիւնը վերստին կատարուած ըլլալով՝ Պատրիարքարան տեղեկագրուած է, փութով վաւերացումը խնդրուելով:

—Ուրֆայի Առաջնորդ Տ. Անանիա վարդապետ, ասկէ առաջ Տարենտէ մեկնած էր երկու ամսուան արձակուրդով: Պատրիարքարանէ յիշեալ վարդապետին գրուեցաւ որ երկու ամսէն աւելի չմնայ Տարենտէ եւ իր ճամբուն վրայ գտնուած տեղերը այցելելով ժողովուրդը մխիթարէ հոգեւորապէս:

—Մուշի նորընտիր Կրօնական եւ Քաղաքական Ժողովներու հաստատութեան Պատրիարքական կոնդակը գրուած եւ ղրկուած է: Կրօնական Ժողովին անդամ ընտրուած են Վահան վարդապետ Երէցեան, Եղիշէ քահանայ Ալամդարեան, Մուշեղ քահանայ Տօնապետեան, Յովհաննէս քահանայ Յովհաննէսեան, Յովհաննէս քահանայ Տէր Աստուածատուրեան, Սահակ քահանայ Բոստոյեան, Քերովբէ քահանայ Տէր Սերոբեան: Քաղաքական Ժողովին անդամ ընտրուած են Տեարք Արմենակ Խանազատեան, Գասպար Ջօլիկեան, Մոս. Կարապետ Բօհեան, Մարտիրոս Սահակեան, Յովհաննէս Սերունի, Նազարէթ Բէշիկեան, Պօղոս Մուշեղեան:

—Երզնկայի Առաջնորդ Դանիէլ վարդապետ Յակոբեան յունիս 9ին ուղեւորեր է դէպի Գուրուչայ եւ Քէմախ: Տ. Դանիէլ վարդապետ առաջարկեր է որ Սրմաշու միաբան Տ. Արտաւազդ վարդապետ Քէմախ ղրկուի փոխանորդութեան պաշտօնով:

—Կարնոյ Հայ—Հռոմէական Առաջնորդ Տ. Կարապետ եպիսկոպոս Բէշուրեանի մասին գանգատներ եղած էին Սաղըղ-Աղաճի Պատրիարքարանը: Տեղացիներու այդ բողոքը քննելու համար, Պատր. Փոխանորդ Տ. Աւետիս արքեպիսկոպոս Արփիարեան Կարին կ'ուղեւորի յառաջիկայ շաբթու:

—Վիեննայի Մխիթարեան միաբանութեան Բանկալթիի վարժարանին վկայականաց բաշխման հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կէս օրէն յետոյ ժամը 7ին:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Սմբատ էֆ. Ճիւղէրեանի ընդ. Օր. Պէպրիս Մելինովիչի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս Ղազարոս էֆ. Ճէնազեան:

—Տ. Պօղոս քահանայ Պէյազճեան եւ երիցակին իրենց վաղամեռիկ դստեր՝ հանգուցեալ Տիկին Եփիմէ Պօղաճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած են Հիւանդանոցիս. նոյնպէս 54 ղրշ. նուիրեց Միհրան էֆ. Սարբեան:

(Հոգաբարձութիւն)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ
ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

(26րդ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1901—1902)
Յունիս 21—Յուլիս 2

ԾԱՆՕԹ.— 1. Ե-Դ=Աւագ եւ Երիցագոյնք, Գ=Երէցք, Բ=Կրտսերք, Ա=Կրտսերագոյնք, Եր.=Երախայք:

2. Աստղանիշ կրող ճիւղերուն քննութիւնք կէս օրէ վերջ տեղի կ'ունենան:

3. Քննութիւնք առաւօտուն կը սկսին ժամ $1^{1}/_{2}$ին եւ կէս օրէ վերջ ժամ $6^{1}/_{2}$ին (Ը. Թ.):

4. Գծագրական, գեղագրական եւ ձեռական աշխատութիւնք, ինչպէս նաեւ Ա. Վեցամսէի գրաւոր քննութեանց շարադրութիւնք տես դրուած են:

ԿԱՐԳԱՑՈՅՑ

Երկուշաբթի, Յունիս 24.— Ե-Դ. ընդհ. Պատմութիւն, *Բնալուծութիւն.— Գ. Օսմ. աշխարհագրութիւն (թուրքերէն լեզուաւ), *Աշխ. Եւրոպիոյ.— Բ. Օսմաներէն, *Կրօնագիտութիւն.— Ա. *Բացատրութիւն ընթերց. եւ Արտասանութիւն. —Եր., Գաղղիերէն, *Պատմ. երեւելի անձանց:

Երեքշաբթի, Յունիս 25.— Ե-Դ. Տնտեսական Աշխարհագրութիւն, *Գաղղիերէն, հանդերձ պատմութեամբ Գաղ. մատենագրութեան.— Գ.-Գաղղիերէն, *Բնագիտութիւն.— Բ. Թուաբանութիւն, *Գրահաշիւ.— Ա. Օսմաներէն, *Աշխարհագրութիւն.— Եր., Իրագիտութիւն:

Չորեքշաբթի, Յունիս 26.— Ե-Դ. Բնագիտութիւն, *Գծագր. Երկրաչափութիւն եւ Տիեզերագրութիւն.— Գ. Գրագիտութիւն եւ Հայ. Գրաբար.—*Պատմութիւն.— Բ. Անգլ.-Գերմ., *Հայերէն գրաբար.— Ա. Պատմութիւն, *Թուաբանութիւն.— Եր., Թուաբանութիւն:

Հինգշաբթի, Յունիս 27.— Ե-Դ, Պատմ. Քաղաքակրթութեան (գաղ. լեզուաւ), Տրամաբանութիւն (գաղղ. լեզուաւ). —Գ. Օսմաներէն, Տեսական Թուաբանութիւն.— Բ. Տարրք Բնակ. գիտութեանց, *Աշխարհագրութիւն.— Ա. Պատմ. Նոր Կտակարանի, Հայերէն.— Եր., երկրաչափական Գիտելիք:

Ուրբաթ, Յունիս 28.— Ե-Դ, Հին Յունարէն, Կենդանաբանութիւն *Տնտեսականութիւն՝ վաճառականական թղթակցութեամբ (գաղղ. լեզուաւ), *Օսմաներէն՝ Արաբերէնի եւ Պարսկերէնի տարրքով.— Գ. Օսմ. Պատմութիւն (թուրք լեզուաւ), *Բնալուծութիւն եւ Կենդանաբանութիւն.— Բ. Գաղղիերէն, *Բացատր. Ընթերց. եւ Արտասանութիւն.— Ա. Տարերք Բնակ. Գիտութեանց, *Երկրաչափութիւն.— Եր. Հայերէն:

Շաբաթ, Յունիս 29.— Ե-Դ, Անգղ. Գերմաներէն, Առողջապահութիւն, Հայերէն՝ հանդերձ Պատմութեամբ, Մատենագրութ.—Գ. Անգղ. գերմաներէն, *Գրահաշիւ եւ Երկրաչափութիւն.—Բ. Պատմութիւն, *Երկրաչափութիւն.— Ա. Գաղղիերէն — Եր., Պատ. Հին Կտակարանի, *Աշխարհագրական ծանօթութիւնք:

Կիրակի, Յունիս 30.— Ընդհանուր՝ Մարմնամարզք, *Շարադրութեանց Ընթերցում եւ *Արտասանութիւնք, *Երգք:

Երկուշաբթի, Յուլիս 1.— Ե-Դ, *Բարոյագիտութիւն:

Երեքշաբթի, Յուլիս 2.— Ե-Դ, *Տնտեսագիտութիւն (Գաղ. լեզուաւ):

Կը հրաւիրուին յարգանօք Եկեղեցական եւ Աշխարհական Դասերէ բարեկամք կրթութեան, ծնողք, խմբագիրք, ուսուցիչք, ներկայ ըլլալ հարցաքննութեանց, ի քաջալերութիւն մեզ եւ ուսանողաց:

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
Իսկիւտար, 20 Յունիս, 1902

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 3 յուլիս.— Առաւօտ հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Էտուարտ Թագաւորը լաւ քնացեր է եւ թէ առողջական վիճակին բարւոք յառաջդիմութիւնները խանգարող պարագայ մը չէ պատահած: Իրիկուան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Թագաւորը լաւ անցուցած է ամբողջ օրը: Ընդհանուր վիճակը աւելի բարւոքած է: Վիրաբուժական գործողութեամբ բացուած վէրքը հիմա քիչ ցաւ կ'ազդէ:

ԲԱՐԻԶ.—Ֆէրտինանտ իշխանը Ս. Ալեքսանտր պատուանշանի ադամանդեայ մեծ խաչը նուիրեց հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուպէի եւ նոյն պատուանշանի մեծ խաչը՝ արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի:

—Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ երեսփոխան Պ. Բոմբոնէ հարցուց թէ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումը Ֆրանսայի ու Իտալիոյ յարաբերութեանց ազդելու հանգամանքը ունի՞: Արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ սապէս պատասխանեց.—«Մեր արտաքին քաղաքականութիւնը որուն հիմն է ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութիւնը, միշտ ջանացած է բարւոքել մեր միջազգային յարաբերութիւնները, մանաւանդ Իտալիոյ հետ: Երբ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգման վայրկեանը հասաւ, կառավարութիւնը նկատողութեան առաւ խնդիրը եւ, նոյն իսկ Իտալիոյ յայտարարութեամբ, ապահովութիւն ստացաւ թէ մեր յարաբերութիւնները այդ վերանորոգման հետեւանքով պիտի չփոխուին, թէ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումը եւ ոչ մէկ բանով մը կը սպառնայ մեզի, թէ Իտալիա երբեք պիտի չմասնակցի մեզի դէմ յարձակողական քաղաքականութեան մը եւ թէ վերջապէս արգելք մը չկայ Իտալիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ եղած բարեկամութեան զարգանալուն, որ արդէն այնքան բարեբաստիկ արդիւնքներ տուած է: (Ամեն կողմէ ծափահարութիւններ):

—Ֆրանսայի Ծերակոյտը, երկու տարուան զինուորական ծառայութեան վերաբերեալ ծրագրին վրայ վիճաբանելով, ընդունեց առաջին յօդուածը որ կը սահմանէ թէ իւրաքանչիւր Ֆրանսացի պարտաւոր է անձամբ կատարել իր զինուորական ծառայութիւնը:

ԷՅՏՔՈՒՀՆԷՆ.—Կաչինայի մօտ ընդհարում մը պատահեցաւ Բեդերսպուրկէն մեկնած ճեպընթաց կառախումբի մը եւ զբօսաշրջիկներու կառախումբի մը միջեւ: Մէկ քանի հոգի մեռան եւ վաթսուն հոգի ալ վիրաւորուեցան:

Վրիպակ.—Երէկուան Համի հեռագիրը սապէս կարդալ.—«Թրիպունա կ'իմանայ թէ Իտալիոյ Թագաւորը յուլիս 9ին Բեդերհոֆ պիտի երթայ, ուր պիտի հասնի յուլիս 13ին:—Տ. Գործակալութեան:

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 3 յունիս.—Վերջին լուրերու նայելով, Էտուարտ Թագաւորը շատ լաւ օր մը անցուցեր է. ախորժակով սնունդ առեր է: Վիրաբուժական գործողութեան տեղին ցաւերը բոլորովին դադրած են:

ԲԱՐԻԶ.—Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանը Աղեքսանտր պատուանշանի մեծ խաչը տուաւ Պ. Լուպէի ու Պ. Տէլքասէի:

—Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցում եղաւ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգման եւ Իտալիոյ հանդէպ Ֆրանսայի դիրքին վրայ: Արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ պատասխանեց թէ Ֆրանսա պէտք չէ յուզուի Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումէն որ բնաւ չընդդիմանար Ֆրանսայի ու Իտալիոյ բարեկամութեան զարգանալուն:

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Քրանպօրն, Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութեանը մասին եղած հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց թէ Անգլիոյ միջազգային յարաբերութիւնները որ եւ է յարձակողական նպատակ չունին: Խորհրդականը յիշեց Անգլիոյ պարտաւորութիւնները՝ Իտալիոյ հանդէպ:

ՆԻՒ—ԵՈՐՔ.—Ամերիկայի ցորենի արտադրող վայրերէն առնուած վերջին լուրերու նայելով հունձքերը շատ գոհացուցիչ պիտի ըլլան՝ թէ՛ տեսակով եւ թէ քանակութեամբ:

ԼԻԶՊՈՆԷ.— Ասօր կղզիներուն մէջ նորէն ընդծովեայ հրաբուխի բորբոքում մը տեղի ունեցաւ: Մարդու կորուստ չկայ:

ԼՈՆՏՈՆ.—Պոթա, Տըլարի ու Տէվէթ զօրավարները երբ Եւրոպա հասնին, Նաբոլիի կամ Լիզպոնայի նաւահանգիստները ցամաք պիտի ելլեն:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 20 Յունիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ռ.	29	06 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	29	09 1/2
Ամէնէն վար գին	»	29	03
Ռումէլիի երկաթուղի զոց	ֆր.	113	62
Ամէնէն բարձր գին	»	113	87
Ամէնէն վար գին	»	113	25

ԲԱՑՈՒՄ 21 Յունիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	29	03 1/2
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	113	37
Շիրքէթի Խայրիէ		26	75
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		3	45
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	40
» ժուիսանս		1	40
» պարտաթուղթ		490	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		494	—
Թրանսվալ		152	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		263	75
Լավրիոմ		69	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	37
» » » չէք		110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	71 1/2
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիօր.	21	70

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	26
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բօլ Էմբէրիալ	»	90	—
Քրիվից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	05
Մէթալիք	»	102	—
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ռ.	8	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Յուլիս

Անգլիական Քոնսոլիտէ		96	43
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.		52	—
» » » Գ. բաց.		26	25
» » » Դ. զոց.		26	87
Օսմանեան Պանքա		12	75
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		39	50
» Մոնոբօլ		43	—
Պուլկարական 1888		93	—
Էժիբսիէն Իւնիֆիէ		109	25
Տօմէնիալ		104	—
Թրանսվալ		6	06
Այտընի երկաթուղի		14	50
Փոխառութիւն		25	35

ԲԱՐԻԶ, 3 Յուլիս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		101	80
» » 3 1/2 %		102	40
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	26	90
զոց.	»	26	85
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	28	82
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	572	—
Օսմանիէ	»	472	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	114	50
Օսմ մաքսատուն	»	527	—
Օսմ Ռէժի	»	323	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	505	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1055	—
Իտալական Ռանթ	»	103	95
Սպանիական արտաքին	»	82	15
Թրանսվալ	»	152	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	165
Դրամադեղչ	»	—	—

ՊԷՐԼԻՆ, 3 Յուլիս

Ռուպլը	ֆր.	—	
Ռումէլի երկաթուղի	»	111	90
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	103	30
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	325

ՏՐ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ Երես
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.—Օսմ. մաքսային 5 % փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ ներկայ 1/14 յուլիսէն սկսեալ, պայմանաժամը այդ թուականին լրացած թիւ 32 կտրոններուն վճարումը պիտի կատարուի Ղալաթիոյ Օսմ. Կայս. Պանքայի մէջ, ամէն օր, սկսեալ առտուան ժամը 10էն (Ը. Ե.) մինչեւ կէս օրէն ետք 2 1/2, բացի կիրակի օրէն եւ ուրբաթ օր առտուան ժամը 10էն (Ը. Ե.) մինչեւ կէս օր: Այս կտրոններուն եւ թուահամարեալ պօսարոներուն փոխարէն, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի տրուի ընկալագիր մը, որ յանձնուած թուականէն 10 օր ետքը գանձումի համար պէտք է ներկայացուի Ղալաթիոյ Օսմ. Կայս. Պանքայի սնտուկին:
1—3

* * *

1896ի 5 % Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ ներկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ պիտի վճարուի նոյն փոխառութեան թիւ 12 կտրոնը, որուն պայմանաժամը կը վերջանայ այդ թուականին, ինչպէս նաեւ նոյն փոխառութեան այն պարտաթուղթերը, որոնք յունիս 4/17 վիճակահանութեան մէջ ամորթի եղած են: Վճարումները պիտի կատարուին Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, ամէն օր սկսեալ առտուան ժամը 10էն (Ը. Ե.) մինչեւ 2 1/2, կէս օրէն ետքը, բացի կիրակիէն, եւ ուրբաթ օրը առտուան ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Այս կտրոններուն ու պարտաթուղթերուն փոխարէն, անոնց տէրերուն պիտի տրուի ընկալագիր մը, որ յանձնուած թուականէն 10 օր ետքը պիտի ներկայացուի, Ղալաթիոյ Օսմ. Պանքայի սնտուկը, գանձուելու համար:
2 Յուլիս 1902 1—3

* * *

ԱԶԴ.—5% մաքսային փոխառութեան Օսմ. պարտաթուղթերը ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ այդ թուղթերուն թիւ 20 կտրոնները, որոնց պայմանաժամը 1896 Յուլիսին լրացած է, եթէ մինչեւ Յունիս 30/13 յուլիս չներկայացուին գանձուելու համար, ջնջուած պիտի նկատուին:
19 Յունիս 1902 9—10

ՏԷՄԷԹՐԱՔՈՊՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ԸՆԿ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ

Նպարեղէններուն ապսպրանքը եւ յանձնումը հետեւեալ օրերուն մէջ կը կատարուին. —

ՎԵՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐ	Ապսպրանքի օր	Յանձնումի օր
Ենիքէօյ	Եշ.	Շբ.
Թէրաբիա	»	»
Պէօյիւքտէրէ	»	»
Մէսարպուռնու	»	»
ՍՏՈՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐ		
Արնաւուտքէօյ	Գշ.	Ուր.
Պէպէք	»	»
Գանտիլլի	»	»
ԿՂԶԻՆԵՐԸ		
Մեծ Կղզի	Գշ.	Եշ.
ԱՍԻԱԿԱՆ ԵԶԵՐՔ		
Հայտար-Փաշա	Բշ.	Գշ.
Քատըքէօյ	»	»
Մօտա	»	»
Քալամըշ	»	»
Ֆանարաքի	»	»
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵԶԵՐՔ		
Այ-Ստեֆանօ	Բշ.	Գշ.

Վաճառատան Տնօրէնութիւնը այնպէս մը կազմակերպած է այս սպասարկութիւնը որ կարենայ իր բոլոր յաճախորդները գոհացնել: Կը խնդրուի որ ամենափոքր պանցառութիւն մը գործուելու պարագային, իմաց տրուի: 7—12

ԱՆՈՐԻՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՆԱԽԿԻՆ ՎԷԼԱՍԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՅԱՋՈՐԴ Փ. ՎԻՔԹՈՐՖԻ

ԲԵՐԱ, 425, ՍԷՆԹ-Մառի եկեղեցիին մօտը

Վաճառատան շէնքին քակուելուն պատճառաւ, Նախկին Վէլասթի վաճառատունը յաջորդ Վիքթօրֆի) յունիս 3 16 երկուշաբթի օրէն ի վեր ընդհանուր վաճառում կ'ընէ իր մնացորդներէն եւ բրդեղէն ապրանքներուն համար, առանց յաւել: Առիթէն օգտուեցէք: Վաճառումները կանխիկ են: 6—30

ՄԳՐԴԻ ՄՕՐԻԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888
Պարոնայք Սքօթ եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոնց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անոր հռչակած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ: ՏՐ Ռ. Ռ. ՄՈՎՐՈՑԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ
ՍԻՐՕ Տ'ԻՊՕՖՕՍՖԻԹ ՏԸ ՇՕ
ԿՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿԵՐ. դեղագործք
SIROP D'HYPOPHOSPHITE DE CHAUX
DE GRIMAULT & Cie

Բոլոր բժշկաց կողմէ յանձնարարուած է և կատարելապէս կը բուժէ ցնցուղի և թոքի հիւանդութիւնները. Նոյնպէս հարբուխները, ցնցղատապերը եւն, թոքախտաւորներու թոքերուն այտուցները կ'սպիացնէ և կը վանէ յարատեւ հազերն, որք հիւանդներուն յուսահատութիւն կը պատճառեն: Իր ազդեցութեամբ գիշերային քրտինքները կը դադրին, ախորժակը կ'աւելնայ և հիւանդը շուտով կ'առողջանայ:

ՓԱՐԻԶ, 8, Վիվիէն փողոց
եւ բոլոր դեղարանաց մէջ

ՏՈՔԹ. ՆԻՔՕԼԱ ԿԱԼԻՆՕՍ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Հիւանդներ կ'ընդունի ու կը դարմանէ իր մասնաւոր դարմանատան մէջ. Ղալաթիա, Թրամվայի վրայ, Սանթըգձըլար ճատտէսի, Գարագուլ օթէլին դիմաց, լոմպարտին խանութին վրայ, թիւ 97, ուր կը գտնուի ամէն օր առտուան ժամ 3էն մինչեւ իրիկուան 11: Ջերմամիզութիւնը (պէլ սօղուգլուղը) թէ՛ նոր սկսած եւ թէ հինաւուրց մնացած եւ անկէ ծագում առած հիւանդութիւնները՝ ինչպէս դժուարամիզութիւնը, յաճախամիզութիւնը, ամորձիքներու ուռեցքը, միզանցքի նեղնալը, եւայլն, եւայլն կը դարմանէ բոլորովին նոր մեթոտով, առանց ցաւ զգացնելու եւ քիչ ժամանակի մէջ: Անոնք որ կը թերհաւատին, առողջանալէ ետք ալ կրնան վճարել այցերնին:

Տոքթ. Կալինօս կատարեալ յաջողութեամբ կը բուժէ նաեւ մորթի հիւանդութիւնները: Անոնք որ այս կարգի հիւանդութիւններու ենթակայ են եւ յուսահատած, թո՛ղ դիմեն յիշեալ բժշկին, ապահովապէս գոհ պիտի մնան: 13–20

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ գոյքը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանին բոլոր շահերը: 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի ազատական և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին, անձնասպանութեան և մի՛նչեւ իսկ պատերազմի առթիւ: Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ, առանց յետագայ ապահովագրին հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ կ'երաշխաւորէ վճարման համար առանց տոկոսի; վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումը, յետամնաց ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ բեկանեալ կորուստ չկայ: Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, ինչպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիրները:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամենէն աւելի ապաստաւորն է: Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել:

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ. Պատուէրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

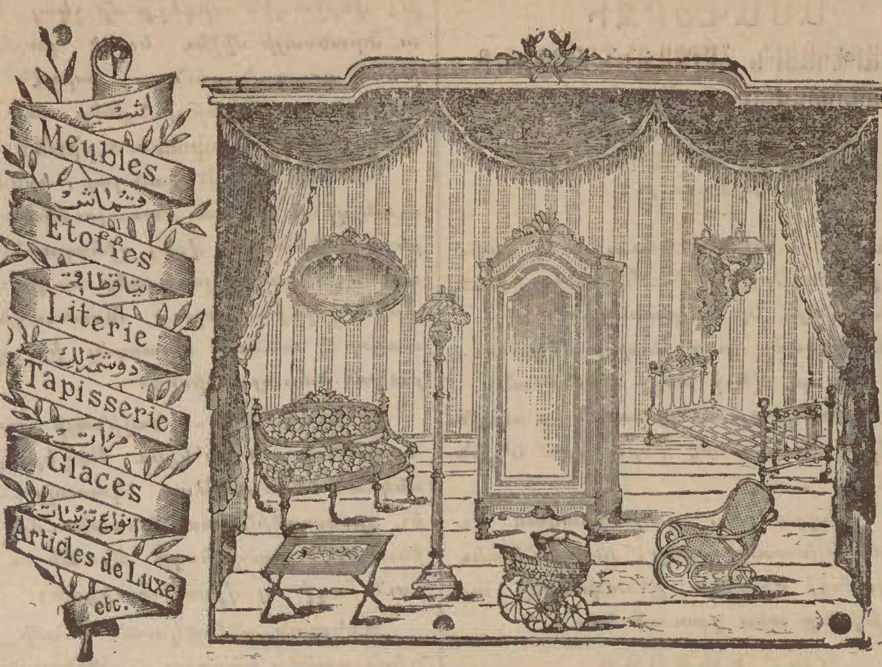

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ
ԺՈՐԺ ԲՍԱԼԹԻԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
Բերա, Գապրիստան փողոց, քաղաքապետութեան շէնքին դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ննջասենեակներու, սրահներու, ճաշարաններու յատուկ կարասեաց: Ամերիկեան կարասիներ: Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մթերանոց (գործարանի գնով վաճառում): Ամբողջական կահաւորում տուներու, պալատներու, գրասենեակներու, եւայլն:

744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 3—52

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Լընտընէ Հըլլ, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօմնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաբֆօ	1113
Անձէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիբրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սըբրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրացիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնտարիօ	4036	Թօրբինօ	487
Գալիփսօ	1337	Էրատօ	1841	Քլէսօ	1053	Օըլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսգօ	4582	Լէբանդօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիտանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Տայսօ շոգենաւը, նաւապետ Բեքըրին, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն մեկնած է ամսոյս 27ին և յուլիս 11ին հոս կը սպասուի:

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՑ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ԶԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորապէս աշխատելուն կ'օգնէ: Այս Ֆօսֆօրը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառաւ և այն անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆօրը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի: Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կորսնցնեն ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորապէս ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի:

Կորսուած Ֆօսֆօրը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիյեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կու տայ: Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառաւ անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն: Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է լաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով:

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Զբաղումներս ստիպած էին զիս նստողական կեանք վարել, որուն հետեւանօք ամէն օր կը տառապէի ՊՆԴՈՒԹԵՆԷ ու ՊԱՍՈՒՐԷ: Շարունակ գլուխս կը ցաւէր, աչքերս կը մթննային, ստամոքսս կը խառնուէր և օր մը հանգիստ չունէի: Պասուրէն գոյացած պալարները մանաւանդ միջաս մը խղճային: Բժշկի մը յանձնարարութեամբ ՏՔԹ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ գործածելէս քիչ յետոյ ստամոքսս շտկուեցաւ, գլխուս ցաւերը անցան, պնդութիւնը ամբողջապէս բժշկուեցաւ և ոչ պասուրէն և ոչ պալարներէն հետք չմնաց, և հիմայ Տքդ. Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերուն շնորհիւ կատարելապէս առողջ կ'ապրիմ:

Ֆրանսա Սէն Լօռան գաւառին կառավարիչ. ԱԼՖՐԷՏՕ

Վերոյիշեալ դեղահատերը ճշմարտապէս միակ դարման են, պնդութեան, պասուրի և անոնցմէ գոյացած ամէն կարգի հիւանդութեանց. կանոնաւորաբար գործածուելով, ստամոքսն ու աղիքները կը զօրացնեն ու մարսողութիւնը կը դիւրացնեն: Կը ծախուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները: 479

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տոքթ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
Ծանիի գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշտ Զըպուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն բոլ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Ց Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին:

Ծանօթ —Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ!!.

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուականը
(20 սէֆէր 1310)

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպէր Սիմըն
Ցակօրեան խան, Վօյվօտա փողոց
Թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՆԻ խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը
Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը
Ենի ճամի Հավուզլը փողոց,
Օսմ. Նամակատան դէմը

Ենթ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զասօխ
Մարջումճըլար, Զարըըլը խան, Թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի: 194

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պաշտպանեալ արտօնութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէրի Ընկերութիւնը ըստ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան առած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ: Մասնաճիւղեր գաւառաց մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝ ԲԵՐԱ, Թէքէ Համամը, Ղալաթա Սէրայի դիմաց:

ՂԱԼԱԹԱ Սինկէր խան, Թիւնէլի առեւ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ Թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 18:

ՍԿԻՒՏԱՐ Զայլէ Պոյու:

EMULSION SCOTT
ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար:

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «իբօֆօսֆիթ տը շօ է տը սուտ» ի հետ խառնուած: Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն: Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾՈՒԹԸ, ԹՈՅԼԸ (սրբունք),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՆԻՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՈՐԱԳՆԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով:

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱԼԻՐ 531

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Գշ.	18/1	Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դշ.	19/2	Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բոր-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս:
Եշ.	20/3	Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ.	20/3	Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի:
Ուր.	21/4	Օտէսա ժամը 1ին յետ միջօրէի:

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԸ
Յուլիս 7ին Մինկրէլի, Ան. ծ. եղերքէն.
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Յուլիս 8ին Մինկրէլի, ուղ. Մարսէյլ:
Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար:
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Բ. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քէթթափին վրայ: 516 Թ. ՖՈՒՐԳՈՒԼ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ երթեւեկող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմէնեան	10500	Ճէնթիլէըն	3500
Քէսդրիան	10500	Արքէ.ըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինծօ	900
Վալօնիան	3700	Օրօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 մաքսատան հին տեղը

ՔՈՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Որէ ամիսը երկու անգամ [illegible]
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Ցիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթոնիա	8845	Թիրիա	2936
Ումբրիա	8128	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Ուլրանիա	7269	Շէրպուրկ	1614

Սարակոսա շոգենաւը, Նաւապետ Ուիլեէմս ընդհանուր վաճառքով Լիվրբուլէն հոս կը հասնի յուլիս 3ին:

Դիմել առ ՃՈԼԻ և ՍԻԿԷՐ
Joly et Seagor
Մէջմանէ Թիլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց: 255

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՍ

ՆԱՄԱԿ ԺԲ

ԴՈՒՔ

Որովհետեւ իմ կրկին օրինագրքերս կրնան մտահոգութիւն պատճառել ձեզ, սիրելի բարեկամ, եւ թերեւս ձեզ դժուար թուի տարորոշել այն պարագաները ուր հարկ ըլլայ ճշդել թէ անոնցմէ ո՛րը գործադրելի է, պարտիմ ձեզ ըսել թէ այդ օրինագրքերը նոր Լիկուրգոսի տեսականին մէջ միայն երկու են: Օրէնքները նոյն են անտարակոյս, բայց հարկ է շատ խստապահանջութեամբ զայնս գործադրել իրենց ըրածին գիտակից եղողներուն ու ներողամտութեամբ իրենց ըրածին անգիտակից եղողներուն նկատմամբ:

Այս վերջիններուն միայն վերապահուած է օգտուիլ այն մեղմացուցիչ պարագաներէն, որոնց իբր հիմ պիտի ընդունինք ո՛չ թէ այլ եւս նոյն իսկ ոճիրը, այլ ոճրագործին բարոյական վիճակը:

Կը մտածեմ որ օր մը Ժիւրիի (*) անդամ ըլլաք. եղեռնադատ ատեանը ներողամտութեան դպրոց մըն է: Ստուգիւ, յանցանքները չեն արդարացուիր, բայց անոնցմէ շատերը կը բացատրուին: Պատժապարտներուն մեծագոյն մասը կարեկցութեան խոր զգացում մը միայն յառաջ պիտի բերեն ձեր մէջ:

Երբ հաստատէք ոճիրը, մտիկ ըրէք թէ ի՛նչ կ'ըսէ ոճրագործը. առաւ պիտի չափէք պատիժին մեծութիւնն ու սարսափ պիտի զգաք: Կը յուսամ թէ Աստուած միեւնոյն կշիռով չպիտի կշռէ, ինչպէս կը կշռէ, մարդոց անողոքելի օրէնքը —, բարիին ու չարիին ճշգրտօրէն խելամուտ, ծանօթ եղողներուն յանցանքներն ու անմարդութեան խաւարին մէջ խարխափելով, բարոյական զգօնութենէ (խիղճ) ինչպէս եւ կրօնական զգացումէ զուրկ եղող տգէտ ու թանձրամիտ էակներուն յանցանքները: Այս մարդիկը տեսնելէ, անոնց խօսքերը լսելէ յետոյ, անոնց՝ մինչեւ եղեռնագործութեան օրը ինչպիսի կեանք վարած ըլլալուն տեղեկանալէ յետոյ, մարդ իրաւամբ կը հարցնէ թէ պատասխանատուութեան ի՛նչ բաժին ունին անոնք: Մենք որ ունինք մեր արարքներուն գիտակցութիւնը, ու գիտենք թէ մինչեւ ո՛ր աստիճան պատժապարտ կ'ըլլանք զմեզ, հարիւրապատիկ աւելի պատժուելու արժանի ենք, մեր ոճիրը մտածութեան մէջ է յաւէտ քան թէ գործադրութեան մէջ:

Անասնացած եղեռնագործներուն հանդէպ, կ'ունենանք միեւնոյն զգացումը՝ ինչպէս վայրի գազաններու հանդէպ. անոնց վայրագ ու կատաղաբարոյ բնազդները յառաջ կ'երթան ա՛յնչափ՝ որ զայնս կը մղեն մեր վրայ յարձակելու. հարկ է կա՛մ փախչիլ անոնցմէ եւ կամ գործողութենէ խափան չէզոքացնել զայնս. անոնք բնաւ ինծի չեն ներշնչեր վրէժխնդրութեան կամ պատիժի ո՛ եւ է գաղափար: Անոնք ալ, մեզի պէս, ունին մարդկային ձեւ, կերպարանք, խօսք երբեմն բանականութեան նշոյլ մը, բայց մեր նմանները կամ հաւասարները չեն. ինչ որ մարդը կը զանազանէ անասունէն, ինչ որ կը կազմէ պատասխանատու էակը, գիտակցութի՛ւնն է ան:

Գիտակցութիւնը, սիրելիդ իմ Պօղոս, ահա մարդկութեան նշանաբանը, ամէն ճշմարիտ առաքինութեան գաղտնիքը: Գիտակցութիւնն Աստուած է մեր մէջ: Կրնանք ա՛յսպէս սահմանել զայն. բան մը որ մարդը կը մղէ ինքզինքը սիրելու՝ երբոր կ'ապրի խոհականօրէն ու բարեկարգօրէն, ինքզինքը ատելու՝ երբոր այլապէս կ'ապրի:

Մարդ երկու տեսակ երջանկութիւն ունի. արտաքին ու ներքին կամ, աւելի ճշգրտօրէն խօսելով, առերեւոյթ ու իրական: Ճշմարիտ երջանկութիւնը, որ է միակ տեւականը, միայն մէկ անուն ունի. հոգւոյ անդորրութիւն: Կան մեծափարթամ հարստութիւններ, ուժգին սրտայուզումներ ու դիւրագոյն փառքեր, բայց ասոնք ա՛յն ատեն միայն կրնան երջանկութիւնն ապահովել, երբ հոգին պղտորած չըլլայ բնաւ:

Երբոր ես ձեռնարկեցի ձեզ ապացուցանելու թէ, կեանքի կանոնաւոր պայմաններուն մէջ, մեզմէ իւրաքանչիւրին շնորհուած գոհացումներուն գումարը գրեթէ միեւնոյն էր, թէեւ ծագումներն ու պատճառները շատ տարբեր ըլլային, — ես ի նկատ առի միմիայն մեր վայելքներն ու մեր կենցաղը. բայց բնութեան ձիրքերու կամ կեանքի պարագաներու հայեցակէտով համաստիճան եղող բոլոր երջանիկ էակներուն միջեւ, ես միայ զանազանել ամէնէն երջանիկները. միայն ճշմարտապէս երջանիկները, անոնք անդորր գիտակցութիւն կա՛մ որ նոյն է՝ բարեխղճութիւն ունեցողներն են: Ո՛չ միայն լաւ կը քնանա՛նք, երբ կը վայելենք մեր խղճի հանդարտութիւնը, այլ նաեւ հաճոյք կը զգանք մենաւորութեան մէջ ու երկիւղ չենք ունենար մեր առանձնայատուկ մտածումներէն: Առաքինութիւնն անհրաժեշտ է՝ որպէս զի մարդ ինքնիրեն հետ ապրի, ինչպէս որ պատիւն անհրաժեշտ է՝ որպէս զի մարդ ուրիշներուն հետ ապրի: «Եթէ արդարասէր մարդը, ըսած է Լ'Օբիթալ (*), չունենար ուրիշ վարձատրութիւն՝ բայց միայն գոհացումը զոր իրեն կ'ընծայէ անբասիր ու բարեկարգ կեանքը, ու եթէ անիրաւը չունենար ուրիշ նեղութիւն, տանջանք ու չարչարանք բայց միայն իր անկարգ ու անհանգիստ խիղճը, այս պարագան պիտի բաւէր առաջինը բարիքին մէջ մշտնջենապէս քաջալերելու եւ երկրորդը չարիքէն դարձնելու:»

Գիտակցութեան զուրկ երջանկութիւնն ա՛յն երջանկութիւնն է՝ որուն արժանի չէ մարդ եւ որմէ կը տանջուի: Եթէ ձեր վարքը չի համապատասխաներ ա՛յն նպաստաւոր կարծիքին՝ զոր մարդիկ ու ձեր բարեկամները կրնան ունենալ ձեզ, ձեր նկարագրին ձեր պարտաճանաչութեան, ձեր զգացումներուն կամ ձեր գաղափարներուն նկատմամբ, ուրիշներուն համարումին մէջ պիտի գրաւէիք այնպիսի տեղ մը՝ որուն իրաւունք չունէիք, ու ձեր խիղճը պիտի չարչրկուէր այդ չորթութեան պատճառաւ: Նոյն իսկ եթէ ձեր դիմացինը ըլլար անպատիւ, դձուձ կամ զեղծ մարդ մը, ու եթէ արժանի չըլլայիք ա՛յն համարումին, ա՛յն յարգանքին՝ զոր ձեր արտաքին երեւոյթները ներշնչած են անոր, կորսնցուցած պիտի ըլլայիք անոր աչքերուն մէջ նայելու իրաւունքը, թերեւս նաեւ քաջութիւնը: Ստուերի մէջ մնալու սահմանուած բարի գործերէն զատ, ամէն ինչ որ կը թագուցանէք ձեր ընկերային կեանքէն, մեղապարտ է, պատժապարտ է:

(Շարունակելի)

(*) Ժիւրի (jury) անգլիերէն բառ մըն է որ կը նշանակէ երդուեալ դատաւորներու մարմին կամ ամբողջութիւն, ինչպէս եւ մասնաւոր քննութիւն մը կատարելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբ: Այս պատուական դրութիւնը կը սկսի 1791էն. իրօք ա՛յնչափ պատուական՝ որ Պոնապարթ բռնակալը զայն կը նկատէր մարդկային միտքին երեք կարեւոր աշխարհակալութիւններէն — ժիւրի, տուրքի հաւասարութիւն ու խղճի ազատութիւն — մէկը: Ժիւրիի դրութեան բարձր բարոյականութիւնը, գլխաւորապէս կը կայանայ ա՛յս պարագային մէջ, թէ որովհետեւ եղեռնադատ ատեանի դատաւորները, նախագահները, եւ այլն վարժուած են մարդկութիւնը իր ամէնէն ստորնագոյն երեւոյթով տեսնելու, երկիւղալի էր թէ մի՛ գուցէ անդադար իրենց աչքերուն ներկայացուած ոճիրին տեսարանը հուսկ ուրեմն իրենց թելադրէր ամէն ամբաստանեալ իբր պատժապարտ նկատել: Այս կէտը ապահովելու համար, հարկ եղաւ մտածել որ քաղաքացիներուն մէջէն իսկ առնուին այնպիսիներ՝ որոնց արդարամտութիւնն ու գնահատումի գաղափարը որ եւ է ազդեցութեան ենթարկուած չըլլան: Ա՛յս է Ժիւրիի դրութեան պատճառը:

(*) Միշէլ տը Լ'Օբիթալ, Ֆրանսացի պետական մարդ. Էկլերս (Բիւի–տը–Տօմ) ծնած, ու ինչ ինչ պարագաներու մէջ վշտահար մեռած (1507–1573):